

Sandnes
kommunale
pensjonskasse

Årsrapport 2023

Innholdsfortegnelse

Nøkkeltall	5
Styrets beretning 2023	6
Virksomheten	6
Finansvirksomheten	11
Status bærekraft 2023	14
Risikostyring	18
Forsikringsvirksomheten	20
Framtidsutsikter	26
Resultat	28
Balanse	29
Noter	30
Revisors beretning	50

Nøkkeltall

	2023	2022	2021	2020	2019
Inntekter og kostnader (i hele 1000)					
Premieinntekter (ekskl. AFP)	559 564	395 128	382 559	258 027	302 890
Netto pensjonskostnader	160 463	117 909	104 910	97 961	77 056
Netto AFP-kostnader	48 120	39 637	40 868	40 687	29 135
Driftskostnader	16 306	14 397	12 913	12 112	12 205
Finansinntekter – bokførte	188 792	422 915	239 839	260 854	164 396
Finansinntekter – verdiendringer	224 955	-858 525	198 137	117 899	305 117
Rente- og risikoresultat	28 717	8 535	143 905	175 173	88 519
Kapital (i hele 1000)					
Total forvaltningskapital	6 431 982	5 788 327	6 039 400	5 420 546	4 762 588
Egenkapital: Innskutt + opptjent	388 372	354 000	302 768	274 417	236 839
Bufferfond (till.avs.+kursreg.fond før 2022)	1 214 844	951 983	1 452 488	1 214 220	925 831
Premiefond	356 482	527 301	610 575	589 732	340 392
Risikoutjevningfond	44 291	41 389	38 508	56 100	48 758
Forholdstall					
Arb.giverpremie, inkl. ikke fors.bare ytelser	9,63 %	9,50 %	9,03 %	9,32 %	8,71 %
Driftskostnader i % av forvaltningskapital	0,3 %	0,2 %	0,2 %	0,2 %	0,3 %
Driftskostnader i % av premieinntekter	2,9 %	3,6 %	3,4 %	4,7 %	4,0 %
Avkastning, verdjustert	7,1 %	-7,2 %	8,0 %	7,5 %	11,4 %
Beholdning renter/aksjer/eiend. iht strategi	51/32/11/5	48/32/14	51/33/12	50/33/11	52/33/10
Pensjonister:					
Alderspensjon	1945	1792	1646	1503	1345
AFP	187	170	177	185	144
Uførepensjon	948	888	827	747	670
Ektefellepensjon	221	218	203	194	174
Barnepensjon	23	25	25	23	23
Sum pensjonister	3324	3093	2878	2652	2356
Medlemmer/årsverk					
Aktive medlemmer	6076	5816	5800	5673	5218
Fratrådte medlemmer med rettighet	4868	4316	3782	2642	2397
Fratrådte medlemmer uten rettighet	9169	8993	8661	8777	8241
Sum pensjonister og medlemmer	23437	22218	21121	19744	18212
Årsverk i pensjonskassen	7	7	6	6	6
Stresstest/solvensmargin					
Gjennomsnittlig beregningsrente	2,14 %	2,14 %	2,18 %	2,21 %	2,33 %
Gjennomsnittlig durasjon forpliktelse	17,89	17,78 år	17,50 år	17,74 år	18,57 år
Solvenskapitaldekning**	166 %	157 %	170 %	181 %	178 %
Solvensmargin	467 %	425,7 %	301,1 %	301,2 %	245,5 %

*Ikke forsikringsbare ytelser. Se begrepsforklaring

**Erstatter stresstest I og II fra og med år 2019

Styrets beretning 2023

Virksomheten

Sandnes kommunale pensjonskasse (SKP) ble opprettet 23. april 1936, og har som formål å yte pensjoner til medlemmene og deres etterlatte i henhold til egne vedtekter og de forsikringsavtaler som foreligger.

SKP er en selvstendig juridisk enhet, og er underlagt mye av det samme regelverk som gjelder for finans- og forsikringsbransjen. Midlene holdes adskilt fra kommunen og de andre virksomhetene som har SKP som pensjonsordning. Pensjonskassen står under tilsyn av Finanstilsynet, og har egen konsesjon til å drive virksomhet som kommunal pensjonskasse.

SKP har som målsetning å oppnå en god risikoustert avkastning innenfor de eksterne rammebetingelsene som til enhver tid foreligger, samt gjeldende vedtekter og styregodkjente strategier. Avkastningen skal over tid være høyere enn gjennomsnittlig beregningsrente (rentegaranti), som for 2023 er 2,15%.

SKPs medlemmer består av ansatte i:

- Sandnes kommune* m/folkevalgte
- Rogaland Kontrollutvalgssekretariat IS
- Sandnes Havn KF
- Rogaland brann og redning IKS (kun oppsatte rettigheter)
- Sandnes kommunale pensjonskasse

*Sykepleiere og lærere er ikke inkludert, ettersom de i tråd med sin tariffavtale har sin pensjonsordning i hhv KLP og Statens pensjonskasse.

* Sandnes tomteselskap KF ble høsten 2023 lagt inn under Sandnes kommune

Pensjonskassen er tilsluttet Overføringsavtalen mellom pensjonsordninger i offentlig sektor. Overføringsavtalen er en avtale mellom pensjons- og tjenesteordninger i offentlig sektor som skal sikre at arbeidstakere som er eller har vært medlemmer av flere ordninger, får pensjon som om de hele tiden var hos samme arbeidsgiver.

Oppsummering 2023

Pensjonskassen har totalt sett hatt et godt år i 2023. Avkastningen ble 7,1%, og vi fremstår som solide, med en solvenskapitaldekning på 166%. Markedet var preget av høy inflasjon og stigende renter gjennom store deler av 2023. Det meste av avkastningen ble generert i 4. kvartal, da markedrenten falt markant. Eiendom fikk det derimot utfordrende i 2023, med en avkastning på -7,3%. Økende avkastningskrav gjennom året som følge av renteoppgang medførte verdifall på flere bygg, spesielt næringsseiendom.

Gabler sa 31.01.24 opp avtalen vi har med dem om leveranse av pensjonsberegningssystem (Kompas). Kompas skal erstattes av et nytt og mer moderne system, som omtales som Grow. Det er per dags dato ikke inngått noen ny avtale med Gabler vedrørende leveranse av Grow.

Vår eksisterende aktuar, KLP Forsikringservice, har besluttet å avvike sine aktuarleveranser til offentlige pensjonskasser, og har sagt opp leverandøravtalen vi har med dem. Det er inngått ny avtale om aktuarleveranser med Lumera fra og med 30.06.2024.

En pensjonsrådgiver sa opp sin stilling i 2023, og vi har rekruttert inn en erstatter som er under opplæring.

Pensjonskassen har god dialog med Sandnes kommune. Det avholdes jevnlig statusmøter for å utveksle informasjon. I tillegg stiller kommunens finansdirektør og pensjonsansvarlig i ett styremøte pr år for å diskutere leveranse, avtale om kapitalinnskudd, og eventuelle forbedringer som kan gjennomføres.

Sandnes er en kommune i vekst, og dette reflekteres gjennom en stadig økning i medlemsmassen, som økte med 5,5% det siste året, og er på 23 347 medlemmer per årsslutt, herav 3 324 pensjonister.

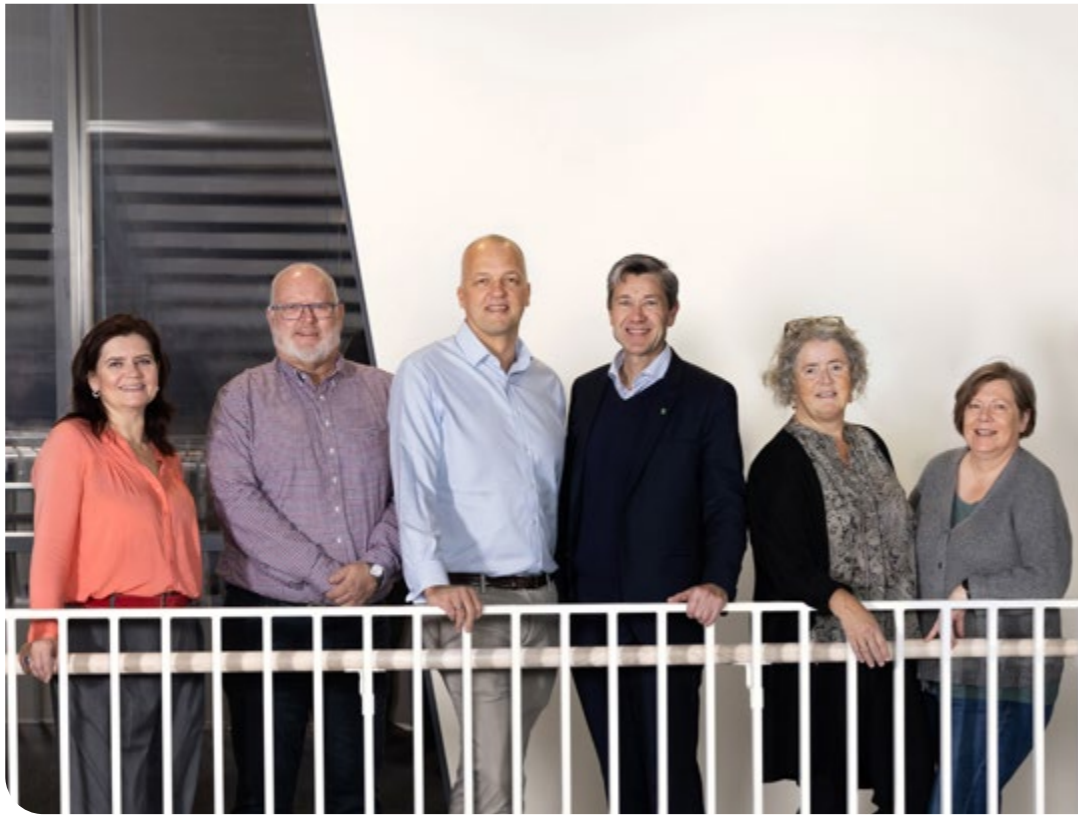
Alt i alt oppleves 2023 som et litt «kjedelig år» i positiv forstand. Vi har levert det vi har lovet til medlemmene våre, driften har vært stabil uten noen vesentlige utfordringer, og vi får gode tilbakemeldinger fra medlemmene våre. Dette skyldes at vi har en kompetent og stabil organisasjon som leverer det de skal hver dag. Dette er et godt fundament som vi skal bygge videre på.

Fortsatt drift

Årsregnskapet for 2023 er avlagt under forutsetning av fortsatt drift, og styret bekrefter at forutsetningene er til stede.

Styret kjenner ikke til at det er vesentlig usikkerhet knyttet til årsregnskapet, og kjenner ikke til ekstraordinære forhold som har betydning for vurderingen av pensjonskassens regnskap. Det er ikke inntruffet forhold etter regnskapsårets slutt som har betydning for vurdering av regnskapet.

Regnskapet føres etter Forskrift om årsregnskap for pensjonsforetak (FOR 2011-12-20 nr. 1457) samt regnskapsloven.

SKPs styre 2020-2023. F.v: Elisabeth Stene, Kjell O Karlsson, Ole J Olsnes, Arne Oftedal (leder), Heidi Bjerga, Wenche Pedersen (nestleder)

Organisasjon, ledelse og administrasjon

SKP har i perioden 2020-2023 blitt ledet av et styre på seks medlemmer. Fire er oppnevnt av kommunestyret (tidligere bystyret), hvorav en er uavhengig. To styremedlemmer er oppnevnt av arbeidstakerorganisasjonene som medlemmenes representanter.

Avtroppende styre per 31.12.23 består av:

Oppnevnt av bystyret:

Arne Oftedal, AP, leder
Elisabeth Stene, Frp
Heidi Bjerga, SV
Ole Jacob Olsnes (uavhengig)

Vararepresentant:

Elin S Andersen, AP
John Hov, FNB
Thor M Seland, H
Lisa R Hillier (uavhengig)

Oppnevnt av arbeidstakerorganisasjonene:

Wenche Pedersen, nestleder
Kjell Ove Karlsson
Signe E Joachimsen (1. vararepresentant)
Ivar Skjørestad (2. vararepresentant)

Høsten 2023 ble det foretatt enkelte justeringer i vedtektene som innebærer at styret fra og med 2024 utvides med ett uavhengig medlem. I tillegg ble personlige varamedlemmer erstattet med 1. og 2. varamedlem, hvor 1. varamedlem har møterett som observatør i alle styremøtene.

Administrasjonen, f.v.: Grete Kvåle (rådgiver), John-Willy Bjerkli (rådgiver), Terje Frafjord (daglig leder), Ellen Hovland (rådgiver), Frode Osmundsen (økonomikonsulent), Tone Brueland (rådgiver), Kristin Tytingvåg (rådgiver, ansatt 02.10.23), er ikke med på bildet.

Etter kommunevalget i 2023 ble følgende styre oppnevnt for perioden 2024-2027:

Oppnevnt av bystyret:

Arne Oftedal, AP, leder
Leiv Rune Mjøltnes, Høyre
Solveig Borgersen, Frp
Lisa Rønnaug Hillier (uavhengig)
Ole Jacob Olsnes (uavhengig)

Arve Rosland, Frp, 2. varamedlem

Oppnevnt av arbeidstakerorganisasjonene:

Wenche Pedersen, nestleder
Cathrine Hauff

Kenneth Nordbø, 1. varamedlem

Styresammensetningen tilfredsstillende krav til kjønnsfordeling gitt i finansforetaksloven § 8-4 og allmennaksjeloven § 6-11 a.

Det er ikke tegnet ansvarsforsikring overfor foretaket og/eller tredjepersoner for noen av styremedlemmene eller daglig leder.

Det ble avholdt 8 styremøter i 2023, hvorav 7 var ordinære og 1 ekstraordinære. Totalt ble det behandlet 40 beslutningssaker og 34 orienteringssaker. Pensjonskassens eksterne revisor, aktuarfunksjon, internrevisor og risikostyringsfunksjon har deltatt på noen av møtene.

Grieg Investor, representert ved Kjetil Svihus, har deltatt som finansiell rådgiver i styremøtene.

Pensjonskassen har kontor i 3. etasje i Havnespeilet, som ligger i Rådhusgata 3 i Sandnes.

Styret anser arbeidsmiljøet i pensjonskassen som godt. Sykefraværet i 2023 var på 2,44 %. Dette er en liten økning sammenlignet med 2022 (1,46%). Sykefraværet er i all hovedsak knyttet til langtidsykemelding i forbindelse med svangerskap. Sykefraværet har vært stabilt lavt de fem siste årene, med et årlig gjennomsnitt på 1,33%.

Virksomheten forurensar det ytre miljø i ubetydelig grad. Det er innført kildesortering på kontoret.

SKP har avtaler med følgende leverandører innenfor forsikringsvirksomhet og finansielle tjenester:

- KLP Forsikringsservice AS leverer aktuærtjenester. Utøvende aktuar er Arnfinn Osmundsvaag. Aktuarfunksjonen ivaretas av Tom Roar Døvik.
- BDO AS ved statsautorisert revisor/partner Stig Fjell Dahl som ansvarshavende revisor
- Sparebanken Sør er pensjonskassens hovedbankforbindelse
- Lege Eirik S Hauge har vært benyttet som rådgivende lege ved behandling av brutto uførepensjoner
- Grieg Investor ved Kjetil Svihus er rådgiver for finansielle tjenester
- Grieg Investor ved Christian Akselsen ivaretar risikostyringsfunksjonen.
- Sandnes kommune har utkontraktert avtale om leveranse av IKT-tjenester. SKP kjøper også enkelte arkivtjenester fra Sandnes kommune
- Gabler AS leverer programvaren Kompas som er fagsystem for behandling av medlemsdata og beregning av pensjonsytelser
- Coretrek AS er vår leverandør for utvikling og vedlikehold av nettsider
- PwC er internrevisor
- Det er tegnet reassuranseavtale med Beazley Insurance DAC. Avtalen er formidlet av en dansk forsikringsmegler ved navn 02 Broking ApS. Avtalen er to-årig og løper ut 2025.

SKP er medlem av arbeidsgiverorganisasjonen Samfunnsbedriftene, samt Pensjonskasseforeningen, som organiserer private og kommunale pensjonskasser. Foreningen er høringsinstans i saker fra departementene, og har jevnlig samarbeidsmøter med relevante offentlige instanser.

Finansvirksomheten

Styret har vedtatt en kapitalforvaltningsstrategi som er styrende for forvaltningen av pensjonskassens midler. Denne revideres minimum årlig, og gjerne hyppigere ved behov. Strategiens generelle mål er at midlene skal forvaltes med hensyn på sikkerhet, risikospredning, likviditet og avkastning, slik at pensjonskassens formål kan oppfylles.

Avkastningsmålet er at det skal oppnås en tilfredsstillende avkastning, slik at pensjonskassen kan møte de forpliktelsene den har påtatt seg uten at det skal gå på bekostning av sikkerheten. Over tid må avkastningen være høyere enn den garanterte renten. Forventet avkastning for 2023 var beregnet til 6 %, mens den gjennomsnittlige garanterte renten for året er 2,15 %.

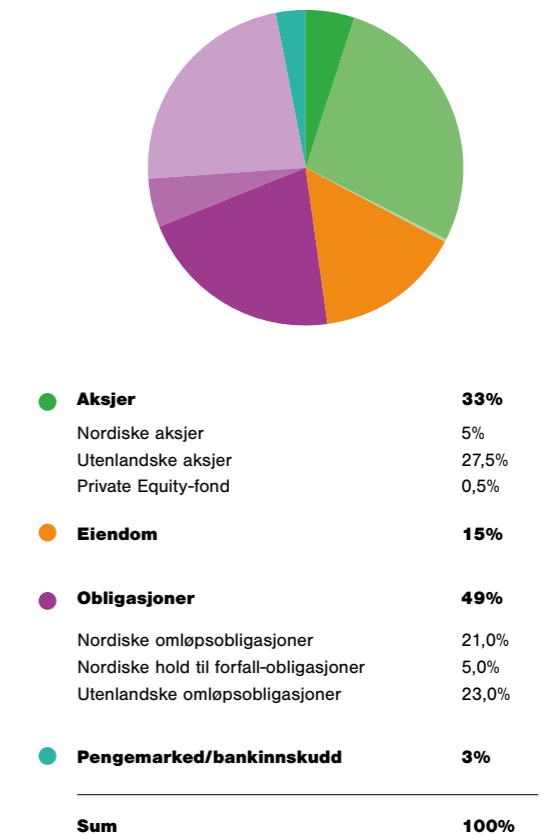
Marginen mellom forventet avkastning og garantert rente har økt betydelig som følge av renteoppgangen vi har hatt i 2022 og 2023. Dette er positivt på sikt, men har tidvis medført verdifall i renteporteføljen (2022) og i eiendomsporteføljen (2023). Avkastningen for 2023 endte på 7,1 %.

På sikt vil et høyere rentenivå bidra til at pensjonskassen er mindre sårbar for store verdifall, og i tillegg mer beskyttet når det gjelder svekkelse i solvenskapitaldekningen.

Kapitalforvaltningsstrategien gir regler om tillatte investeringer, rammer og rebalansering. SKP har valgt å investere i fondsstrukturer, med unntak av en obligasjonsportefølje som holdes til forfall, og som forvaltes av Storebrand. SKP har tilgang til å investere i følgende aktivaklasser:

- Norske/nordiske valutasikrede obligasjonsfond med investment grade-rating
- Globale valutasikrede obligasjonsfond med investment grade-rating
- Norske obligasjoner med pant i eiendom som holdes til forfall, mandat forvaltes av Storebrand
- Norske/nordiske aksjefond
- Globale aksjefond
- Ubelånte valutasikrede eiendomsfond
- Bankinnskudd/pengemarkedsfond

Følgende investeringsmandat var gjeldende pr 31.12.23:

Det tillates et avvik på +/- 5 % på vedtatt strategivekt for rebalansering.

Pensjonskassens aktiva er delt i kollektiv- og selskapsportefølje. Kollektivporteføljen består av eiendeler som motsvarer forsikringstekniske avsetninger, mens selskapsporteføljen består av eiendeler som motsvarer pensjonskassens ansvarlige kapital og andre forpliktelser utenom forsikringsforpliktelsene. For mer detaljer om fordelingen, se note 1.5.

SKP har felles forvaltning av midlene i kollektiv- og selskapsporteføljen.

Makroøkonomi

2023 var et svært hendelsesrikt år i finansmarkedene, der utsiktene ved inngangen til året var negative både for økonomien og utviklingen i aksjemarkedene. Men den økonomiske veksten ble vesentlig bedre enn ventet og inflasjonen falt i de fleste store økonomier. Det var særlig den amerikanske økonomien som overrasket positivt, noe som naturlig nok også er viktig for samlet global vekst.

I Norge ble den økonomiske veksten også litt bedre enn ventet. Viktige faktorer til at økonomien fortsatt går bedre enn ventet er forbrukernes bruk av sparepenger og finanspolitiske tiltak som "CHIPS and Science Act" og "Inflation Reduction Act" i USA, samt "European Union Recovery Fund" i EU. Kinas økonomi underpresterte, men uten at krisen i eiendomssektoren har forplantet seg og forårsaket en bredere finansiell krise.

Likevel er det noen tegn til at det økonomiske sentimentet roer seg. I Norge har etterspørselen etter nye lån vært lav. Den økonomiske aktiviteten, for eksempel målt ved Norges Banks Regionalt Nettverk, viser også en svakere økonomi på østlandet og i bygg- og anleggsbransjen. Sverige er i teknisk resesjon, og Tysklands arbeidsledighet har økt.

Geopolitikk

2023 ble preget av vedvarende og til dels eskalerende spenninger, krig og kriser. Krigen i Ukraina fortsetter med fastlåst situasjon på slagmarken, de skiftende maktbalansene i Asia med Kina sitt forhold til Taiwan fortset-

ter, og konflikten i Israel/Gaza og angrepene i Rødehavet fører til frykt for ytterligere spredning til Iran samt effekter på globale forsyningskjeder. Valgåret 2024 vil omfatte viktige nasjoner som USA, Indonesia, India, Mexico og Russland (i den grad det kan kalles et valg), samt naturligvis Taiwan sitt valg, som er viktig for forholdet til Kina. I USA ser Donald Trump ut til å bli republikanernes presidentkandidat, og hvis han vinner kan dette øke geopolitiske spenninger ytterligere.

Kapitalmarkedene

Etter en sterk start på 2023, der pessimismen fra 2022 ble ristet av, fikk markedene seg et sjokk når en rekke regionale amerikanske banker, samt Credit Suisse i Europa, gikk under. Umiddelbare tiltak fra myndighetene hindret krisen fra å spre seg, og markedene hentet seg gradvis inn. Oppgangen i globale aksjer i lokal valuta var dog lenge ganske moderat, holdt tilbake av fortsatt høy inflasjon og aggressive sentralbanker. Finansmarkedene avsluttet 2023 med optimisme, drevet av nye signaler fra særlig den amerikanske sentralbanken om at ikke bare er det trolig at rentetoppen er nådd, men at investorer kanskje kan vente rentekutt i 2024. Både globale aksjer og obligasjoner hadde en svært sterk avslutning på året.

Norske kroner

Den norske kronen var svært volatil gjennom 2023, og på det meste hadde den svekket seg kraftig mot både EUR og USD. Etter at Norges Bank noe overraskende hevet renten i desember

mens andre tonegivende sentralbanker satt i ro, styrket kronen seg kraftig. I sum ble den likevel noe svakere gjennom året.

Aksjer

Aksjemarkedet overrasket kraftig på oppsiden i 2023. Globale aksjer var opp nesten 22 % i lokal valuta, og ytterligere 4 % målt i NOK. Oslo Børs steg omtrent 10 %. Amerikanske aksjer, samt sektorene IT, Kommunikasjon og Syklisk konsum gikk best. Her finner vi de syv store selskapene Alphabet, Amazon, Apple, Meta, Microsoft, NVIDIA og Tesla, populært kalt Magnificent 7 (M7). Disse står nå for ca. 17 % av verdens børser, og halvparten av avkastningen til den brede verdensindeksen i 2023. Det at noen få store selskaper gjorde det godt, mens de fleste aksjene gjorde det svakt, var en utfordring for aktive forvaltere.

Også grønne aksjer, og dermed bærekraftsfond, fikk et vanskelig år på grunn av renteoppgangen. Oslo Børs avsluttet året sterkt, hovedsakelig drevet av kommunikasjonssektoren og shippingindustrien.

Eiendom

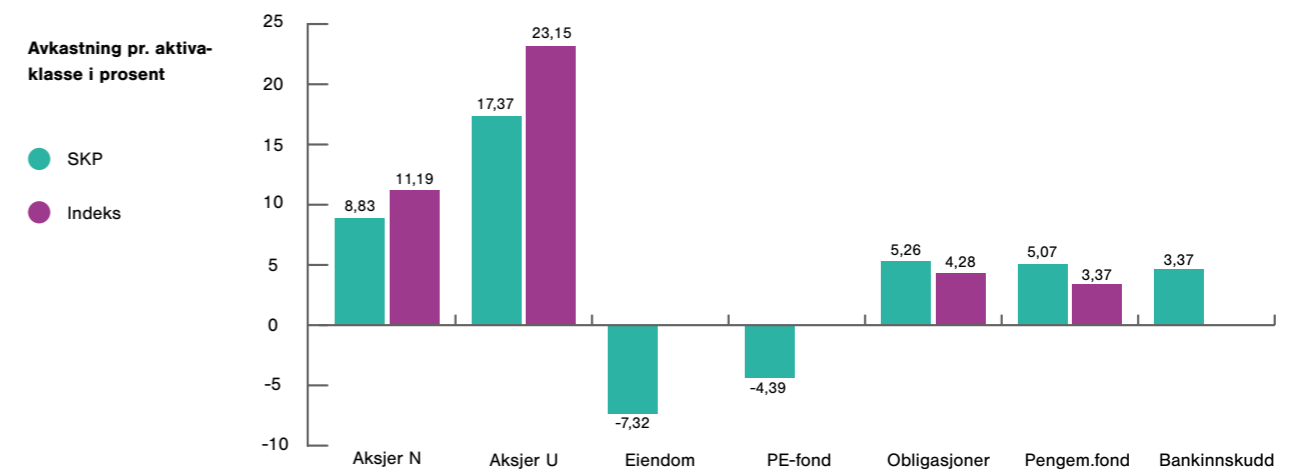
2023 ble et utfordrende år for eiendomsmarkedet, med renteøkninger og verdinedgang. Etter et verdifall på omtrent 20 % for mange brede, ubelånte norske eiendomsfond (ikke langt unna det vi opplevde under finanskrisen) kan man se tegn til at markedet er i ferd med å stabilisere seg. For at det skal snu, må nok transaksjonsmarkedet komme noe tilbake.

Obligasjoner

2023 var et volatil år i obligasjonsmarkedet. Til tross for at «verdens viktigste rente», den amerikanske tiårsrenten, startet og sluttet året på nesten eksakt samme nivå (3,9 %) var det store svingninger gjennom året. Sentralbankene både i USA og Europa fortsatte å heve renten. Det gjorde også Norges Bank, og den vedvarende høye inflasjonen ga oss flere rentehevinger enn ventet på forhånd. Men både hjemme og ute er det forventinger om rentekutt i 2024. Som nevnt sørget fallende renter i november og desember for at både norske og globale obligasjoner kom seg i pluss med ca 5 % avkastning for 2023. Den løpende renten er til tross for den siste tidens nedgang attraktiv, og er på rundt 5 % både i norske obligasjoner og i pengemarkedet.

Avkastning

Årets totale Dietz-beregnete avkastning for kollektivporteføljen er 7,05 %. Grafen viser avkastning i prosent for 2023 fordelt på de ulike aktivaklasser, samt indeks:

Følgende indekser benyttes som sammenligningsgrunnlag per aktivaklasse:

Aksjefond nordiske:	OSEFX
Aksjefond utenlandske:	50/50 MSCI AC WORLD NOK/HDG NOK
Eiendomsfond:	Ingen indeks
Norske/nordiske obligasjoner:	75/25 NBP RM 123D3/Norsk stat 3 år
Anleggsobligasjoner:	Ingen indeks
Globale obligasjoner:	60/40 BarCap Global Agg/1-3 YRS HDG NOK
Pengemarked:	NBP Norsk Stat Durasjon 0,25

Status bærekraft 2023

Pensjonskassen investerer i hovedsak i eksterne fond og vil velge forvaltere som integrerer ansvarlighet og bærekraft i sin forvaltning på en troverdig måte.

For å unngå viktige negative bærekraftskonsekvenser har pensjonskassen lagt til grunn at forvalterne ikke investerer i selskaper som er ekskludert av Statens Pensjonsfond Utland (SPU), eller selskaper som drives i brudd med allment aksepterte normer for investerings- og forretningsadferd, konkretisert i FNs Global Compact-prinsipper. Pensjonskassens portefølje måles, vurderes og rapporteres på dette området til styret fire ganger i året, i forbindelse med risikorapporten. Rapporteringen overholder minstekrav og strategiske mål i kapitalforvaltningsstrategien.

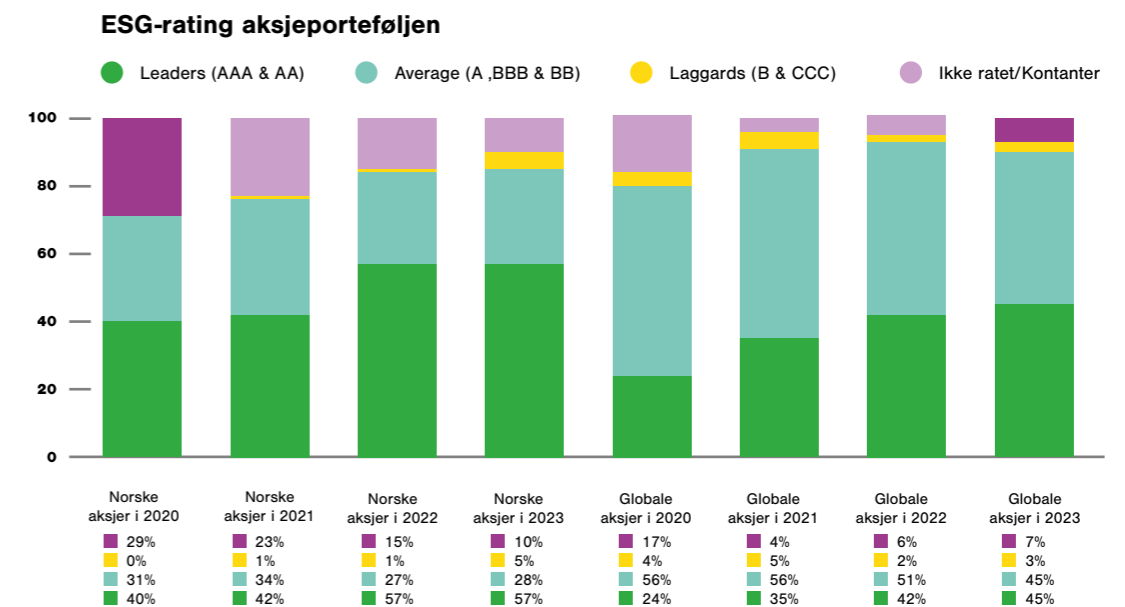
Gjennom porteføljestyingsverktøyet Grieg Enigma har pensjonskassen kontinuerlig innsikt i porteføljen. Systemet muliggjør overvåking av potensielle brudd på FNs Global Compact-prinsipper, eksponering mot kontroversielle produkter og samsvar med etikkrådets eksklusjonsliste for SPU, noe som reflekterer pensjonskassens etterlevelse av egne minstekrav i forvaltningen.

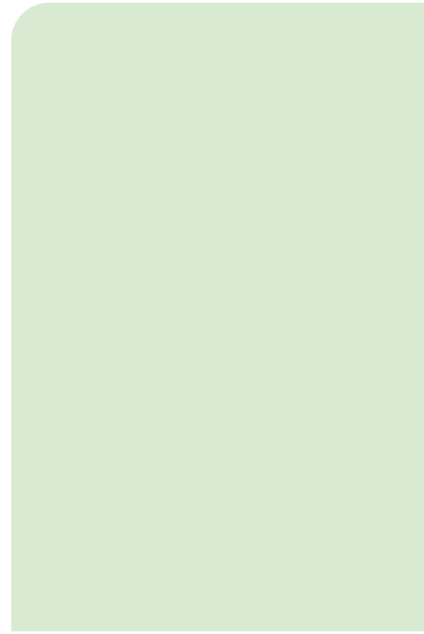
Pr årsskiftet er pensjonskassen ikke investert i selskaper som er ekskludert av SPU. Pensjonskassen ser også til ESG-ratingen i porteføljen. Her identifiserer først vesentlige risikoområder for de enkelte industriene før selskapene blir analysert og rangert innenfor sin industri, fra «best i klassen» («Leaders») til «verst i klassen» («Laggards»).

ESG-ratingen er basert på data innhentet fra MSCI, og er oppdatert per årsslutt i vårt porteføljestyresystem. Det er ikke alle underliggende aktiva som er analysert, men det gir en pekepinn på nivået. Det er imidlertid viktig å være klar over følgende feilkilder:

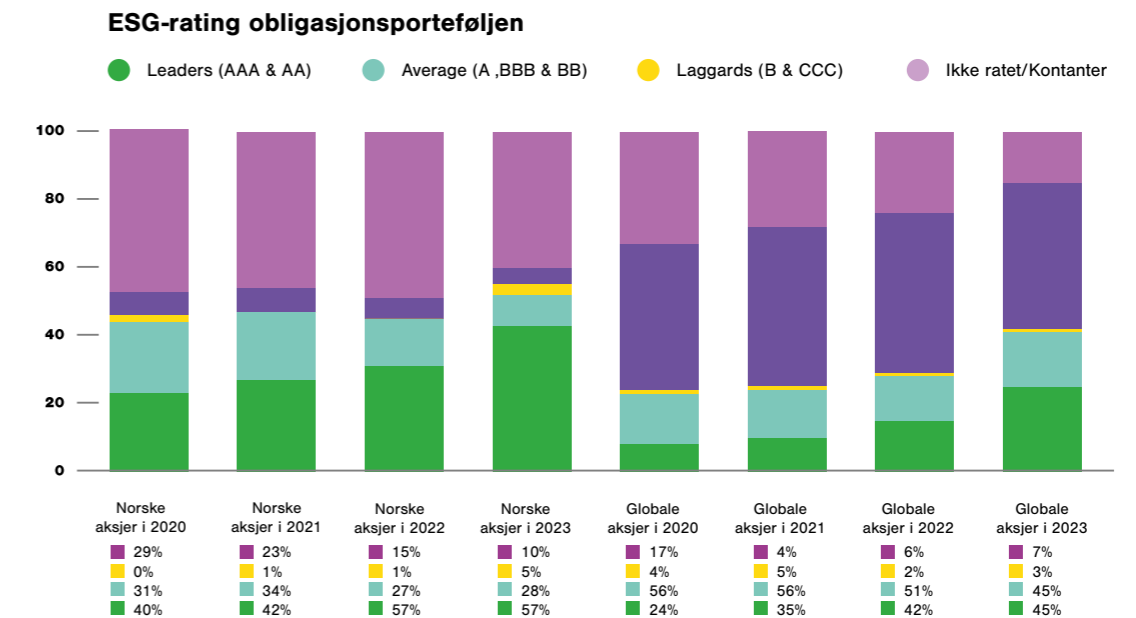
- Ratingen er avhengig av analyseselskapets metodikk, i dette tilfellet MSCI.
- En del selskaper i porteføljen kan ha for god ESG-rating, ettersom de «passer godt» til den metodikken som er lagt til grunn.
- Noen selskaper har ikke hatt fokus på ESG, og deres manglende rapportering kan medføre en dårligere rating enn de fortjener.
- Ikke alle selskapene blir analysert

Figuren under viser endring i ESG-rating i aksjeporteføljen siden 2020, og det har vært en gradvis økning i andelen AAA og AA for både den norske og den globale aksjeporteføljen i perioden.

Obligasjonsporteføljen har hatt samme utvikling som aksjeporteføljen, med en økende andel i kategorien "leaders" gjennom de siste 4 årene. Imidlertid er det en høy andel ikke-ratede papirer her i den norske porteføljen, da det ikke finnes tilstrekkelig ESG-informasjon om underliggende obligasjoner. I den globale porteføljen finnes også en stor andel statsobligasjoner som ikke underlegges ESG-rateringer.

I tillegg overvåker pensjonskassen karbonintensiteten i porteføljen sammenlignet med markedet. Karbonintensiteten måler «mengden CO₂-utslipp generert per million dollar (USD) i inntekter». For pensjonskassens aksjeportefølje er karbonintensiteten 112 tonn CO₂ per million dollar. Dette er 17 % prosent lavere enn markedet, definert ved strategiens referanseindekser.

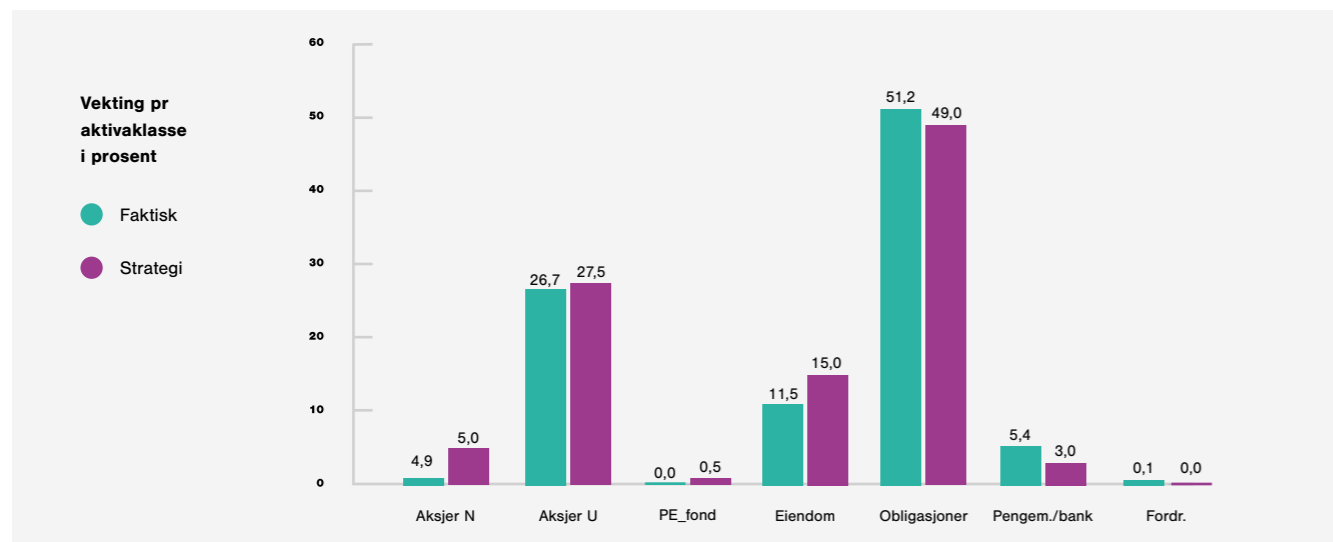
Veien videre

Pensjonskassen vil fortsatte å prioritere bærekraftsarbeid i årene fremover, med fokus på bedre forståelse av klimarisiko og tilpasning til nye reguleringer og rapporteringskrav i 2024. Det vurderes å gjennomføre en dypere analyse av klimarisiko, som inkluderer en mer detaljert CVaR-analyse («Climate Value at Risk») av porteføljen.

Med forventninger om bedre forståelse og datakvalitet fremover, vil pensjonskassen strebe etter å holde tritt med utviklingen i samarbeid med sin investeringsrådgiver.

Risikostyring

Styrets retningslinjer for kapitalforvaltningen og investeringsstrategien gir regler for forvaltning og akseptabelt risikonivå. Med risiko menes sannsynligheten for verdisvingninger i våre eiendeler. Faktisk vektning kan avvike med +/- 5 % ift strategivektene. Pr årsslutt ser strategisk og faktisk vektning slik ut:

Det er ikke foretatt noen vesentlige endringer i strategivektene gjennom 2023.

Det utarbeides en avkastningsrapport til styret på månedlig basis. Denne viser blant annet avkastning per aktivklasse, samt faktisk balansevekt versus strategisk vektning.

Grieg Investor AS hadde i 2023 ansvar for uavhengig overvåking og rapportering av kapitalforvaltningen i henhold til kapitalforvaltningsforskriften. Grieg Investor hadde i 2023 også ansvaret for å ivareta risikostyringsfunksjonen i tråd med IORP II-regelverket.

Styret behandler hvert kvartal en risikorapport i henhold til Finanstilsynets krav. Rapporten inneholder blant annet en oversikt over samlet risikoeksponering og angir eventuelle brudd i forhold til kapitalforvaltningsstrategien. Styret vurderer også i denne sammenheng om pensjonskassens soliditet og likviditet er tilstrekkelig iht gjeldende krav og interne retningslinjer.

Under stressede perioder utarbeides det hyppigere statusrapporter til styret. Disse gir en oppdatering på solvenssituasjonen og avkastningen i porteføljene basert på de beste estimatene som foreligger.

ESG-området er integrert i risikorapporten. Dette inkluderer en status per fond, samt utvikling og endring i de eksklusjonslistene som vi mottar informasjon om i Enigma.

På jevnlig basis utarbeides det også en oversikt over uønskede hendelser, som distribueres til styret.

Det er gjennomført årlig risikovurdering i forbindelse med internkontrollbekreftelsen. Samtlige ansatte tar del i risikovurderingen. Internkontrollbekreftelsen ble verifisert av vår internrevisor PwC, og godkjent i styret. PwC gjennomførte uavhengig internrevisjon i pensjonskassen i tråd med styregodkjent revisjonsplan. De oppsummerte sine funn og forbedringsforslag til styret ved årsslutt.

Pensjonskassen har i 2023 tråd med IORP II-regelverket gjennomført egen risikovurdering (ORA). Denne gjennomføres av risikostyringsfunksjonen sammen med administrasjonen og styret. Rapporten blir til slutt styrebehandlet, og konklusjonen var at pensjonskassens ansvarlige kapital er tilstrekkelig i forhold til den risikoen den er utsatt for.

Styret mottar i hvert styremøte rapport fra daglig leder som oppsummerer utvikling i driften i perioden, markedsutvikling, avkastning og transaksjoner som er gjennomført.

Pensjonskassen er underlagt kravet om solvensmargin gitt i forskrift 481 av 19. mai 1995. Solvensmarginvurderingen utføres av pensjonskassens aktuar, og rapporteres til Finanstilsynet. Solvensmarginprosenten pr 31.12.23 var 467 %.

Pensjonskassens likviditetsstrategi gir føringer om likviditetsstyring og likviditetsbeholdning. Likviditetsreserven skal til enhver tid tilsvare 3 måneders pensjonsutbetaling. I tillegg skal 12 måneder med estimerte pensjonsutbetalinger være tilgjengelig i kontanter og/eller likviditetsfond.

Note 1.4 gir utfyllende informasjon om risikostyring.

Forsikringsvirksomheten

Pensjonsforpliktelser

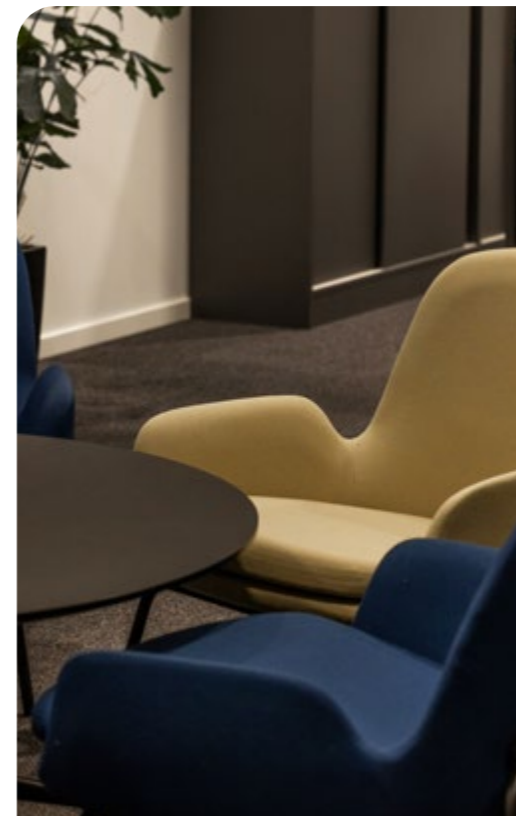
Type	2023	2022	Endring
Aktive	6 076	5 816	260
Fratrådte med rettighet	4 868	4 316	552
Fratrådte uten rettighet	9 169	8 993	176
Pensjonister	3 324	3 093	231
Totalt	23 437	22 218	1 219

Økningen i antall pensjonister er i tråd med økningen i antall medlemmer. Total økning i antall pensjonister er 231 fra 2022 til 2023. Antall aktive medlemmer i 2023 var 6076, som er en økning på 260 fra 2022. Fratrådte med rettigheter har økt mer enn fratrådte uten rettigheter de siste årene da en fra 2020 kun må ha ett års medlemskap for å ha rettigheter, mot 3 år for medlemskap før 2020.

Pensjonsytelsene i pensjonsordningen omfatter alderspensjon, uførepensjon, ektefellepensjon og barnpensjon. Fra fylte 65 år inngår også avtalefestet pensjon (AFP) som en del av rettighetene.

Alderspensjon etter opptjeningsmodell før 2020 (bruttomodell) samordnes med folketrygden ved å beregne et fradrag for folketrygdens utbetalinger. Summen av disse skal ved full opptjening utgjøre 66 % av sluttlønn, før levealdersjustering. Årskull til og med 1958 får et garantitillegg slik at det ved full opptjening, og samtidig uttak med pensjon fra NAV, gis et tillegg slik at de oppnår 66 % av sluttlønn i samlet pensjon. Årskull 1959 - 1962 skal få en andel av denne garantien. Fra og med årskull 1963 faller garantien bort. Alderspensjonen fra bruttoordningen kan innvilges fra oppnådd aldersgrense, eller fra fylte 67 år. Dersom medlemmet oppfyller «85-årsregelen» kan alderspensjonen innvilges inntil tre år før aldersgrensen.

Fra og med 2020 startet ny opptjeningsmodell (påslagsmodell) for medlemmer født i 1963 eller senere. Alderspensjon etter påslagsmodell tjenes opp med en grunnsats på 5,7 % av pensjonsgrunnlaget mellom 0 - 12 G, og en tilleggssats på 18,1 % mellom 7,1 og 12 G. Alle år med pensjongivende inntekt skal gi rett til pensjon-sopptjening frem til fylte 75 år. En skal kunne starte uttak av pensjonen når som helst mellom 62 og 75 år, og en skal kunne kombinere pensjon og arbeidsinntekt uten at pensjonen reduseres. Den nye opptjeningsmodellen innføres gradvis over en periode på 10 år, fra og med 1954-kullet til og med 1962-kullet. Samordningsregler

med folketrygden følger den gradvise overgangen mellom ny og gammel opptjeningsmodell.

Medlemmer født før 1963 kan ha rett til AFP fra 62 til 67 år. AFP fra 62 til 65 år kalles folketrygdberegnet AFP og beregnes ut fra opptjeningen i folketrygden. Fra 65 år kan AFP også være tjenestepensjonsberegnet AFP som beregnes ut fra samlet opptjening i offentlige tjenestepensjonsordninger. AFP kan ikke kombineres med alderspensjon.

For årskull fra og med 1963 vil det bli innført en ny modell for offentlig AFP. I motsetning til AFP for årskull til og med 1962, der AFP stanser fra fylte 67 år, skal ny AFP være en livsvarig utbetaling som skal være en del av alderspensjonen. Ny offentlig AFP skal tjenes opp med 4,21 % av all pensjongivende inntekt opp til 7,1 G fra fylte 13 år til og med 61 år. Regjeringen har fremmet frem et lovforslag, og det er ventet at Stortinget vil behandle det i løpet av våren 2024. I tillegg til lovbestemmelsene skal det utarbeides utfyllende regler i forskrifter. Regelverket skal tre i kraft fra 01.01.25. Et viktig formål med omleggingen av AFP i offentlig sektor er at AFP-ordningene i offentlig sektor og privat sektor skal fungere sammen.

Medlemmer som pga sykdom eller skade har fått nedsatt evne til å utføre inntektsgivende arbeid (inntektsevnen) slik at de ikke kan fortsette i sin vanlige stilling, og ikke kan skaffe seg annet høvelig arbeid, kan bli innvilget midlertidig uførepensjon eller uførepensjon. Et medlem som er innvilget arbeidsavklaringspenger fra folketrygden kan få midlertidig uførepensjon, og medlem som er innvilget uføretrygd fra folketrygden kan få uførepensjon.

Når et medlem eller en pensjonist dør, kan de etterlatte få utbetalt ektefelle- og barnpensjon.

Den alminnelige aldersgrensen i offentlig sektor er 70 år. Dersom tjenesten medfører uvanlig eller psykisk belastning, eller stiller spesielle krav til fysiske eller psykiske egenskaper, kan aldersgrensen for stillingen være lavere. Disse har særaldersgrense på 65 år.

Staten og arbeidslivets parter i offentlig sektor har blitt enige om nye pensjonsregler for medlemmer med en aldersgrense som er lavere enn den alminnelige aldersgrensen på 70 år, såkalt særaldersgrense. Denne avtalen regulerer pensjonsregler for de som har særaldersgrense, ikke hvilke yrkesgrupper som skal ha særaldersgrense. Det fremtidige omfanget av særaldersgrenser skal avklares i en senere prosess. Det er videre avtalt at det frem til 1. juli 2024 skal avklares særregler for de som fremdeles har plikt til å fratruke ved aldersgrensen.

Avtalen gjelder for personer som er født i 1963 eller senere. Det skal fra laveste alder for uttak av alderspensjon fra folketrygden kunne utbetales et særalderspåslag. Videre skal personer som i dag har særaldersgrense 60 eller 63 år, og for de med særaldersgrense 65 år som er født i 1963 eller 1964, kunne ta ut en tidligpensjon. Den såkalte 85-årsregelen skal gradvis fases ut. De nye reglene skal tre i kraft fra 01.01.25. Det følger av avtalen at Arbeids- og inkluderingsdepartementet vil fremme lovforslag til Stortinget i samsvar med avtalen. Arbeidet er i gang, men det forentes ikke å være ferdig innen 01.01.25. Departementet gir derfor uttrykk for at reglene ikke trer i kraft før 01.01.26, men med virkning fra 01.01.25.

Pensjoner under utbetaling reguleres med gjennomsnitt av lønns- og prisvekst. Medlemspremien er tariffestet til 2 % av pensjonsgrunnlaget.

Offentlige pensjonsordninger er tilsluttet Overføringsavtalen med Statens pensjonskasse. Avtalen sikrer at medlemmer som har vært medlem i flere offentlige tjenestepensjonsordninger får pensjon fra siste ordning en er medlem av, som om en hele tiden hadde vært medlem av en og samme ordning.

Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser

(tall i hele tusen)	2023	2022
Til premiereserve (inkl. adm.reserve)	501 045	336 513
Pliktig rente til premiefond	8 157	11 210
Bufferfond	262 861	-500 506
Risikoresultat til premiefond	5 382	5 654
Risikoresultat til risikoutjevningfond	0	5 654
Renteresultat til premiefond	20 434	0

Premieinntekter

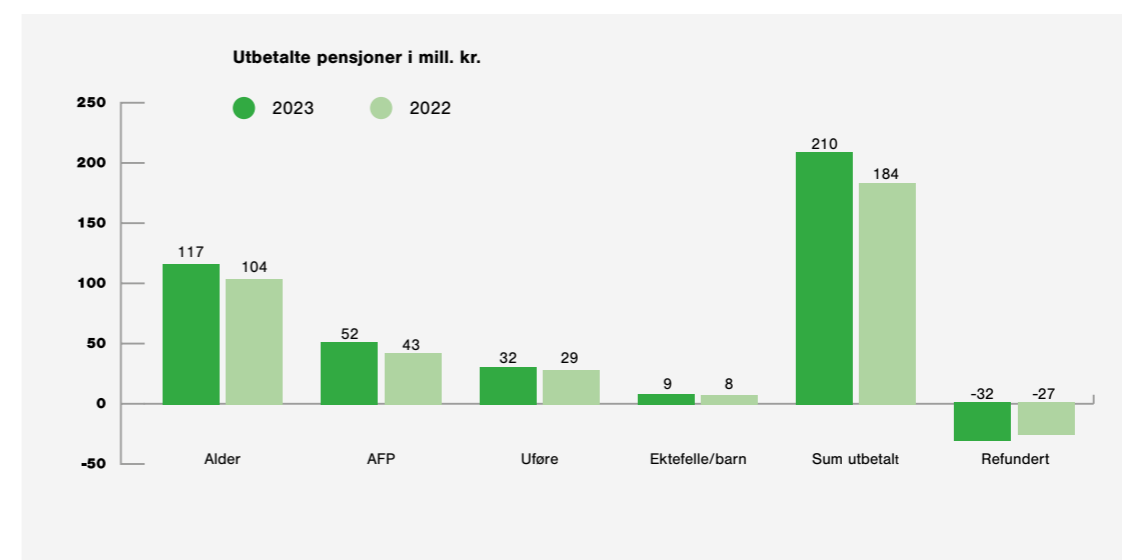
Medlemspremien er tariffestet til 2 %. For 2023 var normalpremien 9,63 % inkludert ikke forsikringsbare ytelser. Premien betales av arbeidsgiver, som i tillegg betaler reguleringspremie (til dekning av årets økning i grunnbeløpet og lønnsvekst), samt rentegarantipremie, som avsettes til pensjonskassens egenkapital.

AFP dekkes direkte av arbeidsgiver, dvs. at utbetalt AFP til pensjonistene + netto refusjon fra andre kasser = innbetalt fra arbeidsgiver.

(tall i hele tusen)	2023	2022
Arbeidsgivers premie (hvh 9,63 % og 9,5 %)	215 709	197 442
Arbeidstakers premie (2 %)	44 783	41 586
Reguleringspremie	297 972	155 000
Rentegarantipremie	1 100	1 100
AFP, inkludert refusjoner	48 120	39 636
Sum	607 684	434 764

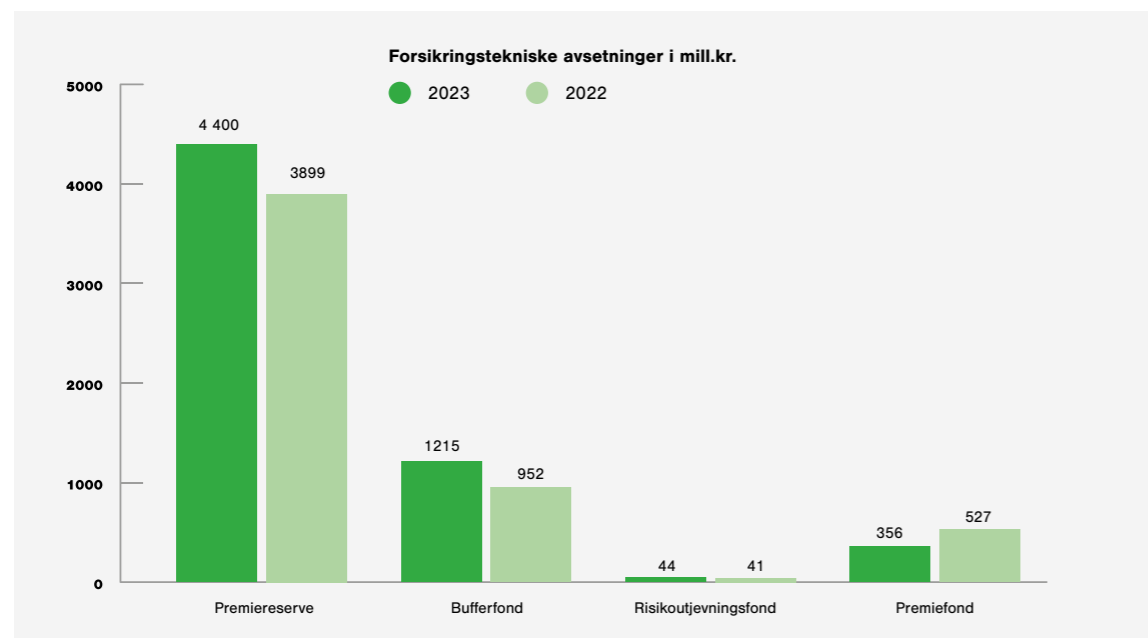
Utbetalte pensjoner

Antall pensjonister økte fra 3093 til 3324, herav alder fra 1792 til 1945, AFP fra 170 til 187 og uføre fra 888 til 948.

Forsikringsmessige forpliktelser (avsetninger)

Forsikringsvirksomhetslovens kapittel 3 omtaler de ulike forsikringsmessige forpliktelsene, som består av:

Økt innskutt egenkapital utgjør egenkapitalinnskudd med kr 22 mill fra Sandnes kommune. Økning i opptjent egenkapital skyldes i hovedsak realiserte finansinntekter i selskapsporteføljen.

(tall i hele tusen)	2023	2022
Innskutt egenkapital	249 247	227 247
Opptjent egenkapital	139 125	126 753

Framtidsutsikter

Forsikringsvirksomheten

Det legges opp til flere regulatoriske endringer innen pensjonsområdet som vil bli tatt inn i lovverket i løpet av 2024.

I august 2023 ble regjeringen og partene i offentlig sektor enige om pensjonsreglene for yrkesgrupper som har særaldersgrenser. Bakgrunnen for samtalen, som startet i juni 2023, er den nye offentlige tjenstepensjonen som gjelder alle offentlig ansatte som er født i 1963 eller senere. Reglene som det nå er enighet om er nødvendige supplerende regler for grupper som har særaldersgrenser. Avtalen skal i løpet av 2024 innarbeides i lov- og avtaleverk.

Regjeringen fremla 15. desember et lovforslag om ny AFP for Statens pensjonskasse. Forslagene gjelder ansatte i offentlig sektor som er født i 1963 eller senere og er medlem av Statens pensjonskasse. Lovforslaget vil i løpet av 2024 bli behandlet i Stortinget og skal tre i kraft fra 01.01.2025. Det gjenstår en del detaljer som ikke er behandlet enda i lovforslaget, og i tillegg må arbeidsgiver- og arbeidstakersiden fastsette ny AFP-regulering i tariffavtalene.

Regjeringen har også i en stortingsmelding foreslått nye endringer i pensjonssystemet, med utgangspunkt i konklusjonene fra Pensjonsutvalget. De viktigste forslagene går på:

- Økt aldersgrense i folketrygden i takt med økningen i levealder for de som er født i 1964 og senere
- Minstesatsene reguleres i takt med lønnsveksten. Alle pensjoner under utbetaling skal fortsatt reguleres med gjennomsnittet av lønns- og prisveksten.
- Alderspensjon for uføre skjermes for om lag to tredeler av virkningen av levealderjusteringen for å holde tritt med arbeidsføres alderspensjonsnivå.

Det gjenstår å se om det blir flertall for disse forslagene.

Vår eksisterende leverandør av pensjonsberegningssystem, Gabler, er i ferd med å ferdigstille nytt pensjonsberegningssystem som må være klart til 2025, når de første medlemmene med opptjening i ny opptjeningsmodell har anledning til å ta ut pensjonsytelser. Opplæring i nytt system vil bli tilbudt rådgiverne fra høsten av. Systemendringer er alltid forbudt med risiko, og det vil derfor bli lagt ned mye arbeid i

forbindelse med dette i 2024.

Ettersom KLP forsikringsservice har lagt ned deler av sin aktuarvirksomhet, har vi inngått avtale med ny leverandør, Lumera. De vil ta over fra og med 30.06.2024. Fremover planlegger vi å gjennomføre to forsikringstekniske oppgjør per år.

Pensjonskassen har utøvet opsjon på leieavtalen for bygget vi er lokalisert i i Rådhusgata 3. Denne vil gjelde frem til 2029. Vi er godt fornøyde med lokalene våre, og opplever nå at vår lokalisering er ganske godt kjent i medlemsmassen.

I 2024 vil vi fortsette arbeidet med å tilby kurs innen offentlig tjenstepensjon. Vi anser det som et samfunnsoppdrag å spre mest mulig kunnskap om dette fagfeltet, ettersom vi er omgitt av et komplisert regelverk. Pensjonskassen bruker mye tid og ressurser på opplæring og kompetanseutvikling av egne ressurser. Dette, sammen med gode støttesystemer, anser vi som svært viktig for å opprettholde en stabil og god leveranse til foretakene og deres medlemmer.

Kapitalforvaltningen

2024 har startet med en reversering av den betydelige rentenedgangen vi opplevde mot slutten av fjoråret. Markedets forventning til antall rentenedsettelse i 2024 var nok litt for optimistisk, og det var nok naturlig at dette justerte seg noe tilbake.

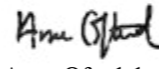
Et relativt høyt rentenivå er positivt for pensjonskasser. Vi forventer derfor at avkastningen i renteporteføljen blir bra i 2024. Dette kan selvsagt slå feil dersom det viser seg at inflasjonstallene snur oppover igjen, og det blir ytterligere renteøkninger, men vi tror ikke det er veldig sannsynlig.

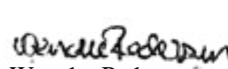
Når det gjelder eiendom, så er det foretatt betydelige verdinedskrivninger de siste to årene som følge av det økte rentenivået. Vi har tro på at økningen i avkastningskrav nå er i ferd med å avta, og at det i 2024 er muligheter for å oppnå positiv avkastning også innen denne eiendelsklassen.

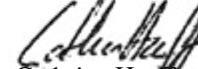
Aksjemarkedet er nok som vanlig det som er mest usikkert. Det har startet litt dårlig i det norske markedet, mens flere av de største globale selskapene har startet året bra, og dratt det globale aksjemarkedet oppover. Så langt synes den underliggende inntjeningen stort sett å være bra, men dette kan fort snu. Vi er moderate optimister i forhold til et godt aksjemarked i 2024.

Sandnes kommunale pensjonskasse har en meget robust og veldiversifisert portefølje, og selv om 2024 skulle medføre vanskelige markedsforhold, er vi trygge på at vår kapitalbase er på et nivå som gir oss den beskyttelsen vi trenger.

Sandnes, 21.mars 2024

Arne Oftedal
styreleder

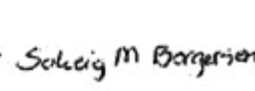

Wenche Pedersen
styrets nestleder

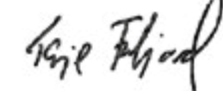

Cathrine Hauflund
styremedlem

Leiv R. Mjølåsnes
styremedlem

Ole J. Olsnes
styremedlem

Lise R. Hillier
styremedlem

Solveig M. Borgersen
styremedlem

Terje Frafjord
styremedlem

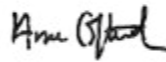
Resultat

Note	TEKNISK REGNSKAP	2023	2022
1.	Premieinntekter		
1.1	Forfalte premier, brutto	585 842 020	416 761 860
1.2	- Avgitte gjenforsikringspremier	-90 825	-90 825
	Sum premieinntekter for egen regning	585 751 195	416 671 035
2.	Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen		
2.2	Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler	64 040 991	68 740 529
2.4	Verdiendringer på investeringer	210 436 658	-803 947 750
2.5	Realisert gevinst og tap på investeringer	112 789 279	327 134 306
	Sum netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	387 266 929	-408 072 915
4.	Andre forsikringsrelaterte inntekter	33 200	0
5.	Pensjoner mv.		
5.1	Utbetalte pensjoner mv.		
5.1.1	Brutto	-156 047 087	-138 673 069
6.	Endringer i kontraktsfastsatte forsikringsforpliktelser		
6.1	Endring i premiereserve mv.		
6.1.1	Endring i premiereserve mv., brutto	-501 044 653	-336 513 298
6.4	Endring i bufferfond	-262 860 786	500 505 643
6.5	Endring i premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner mv.	-8 157 138	-11 210 307
	Sum endringer i kontraktsfastsatte forpliktelser	-772 062 577	152 782 038
8.	Midler tilordnet forsikringskontraktene		
8.1	Overskudd på avkastningsresultatet	-20 433 631	0
8.2	Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene	-5 381 981	-5 654 015
	Sum midler tilordnet forsikringskontraktene	-25 815 612	-5 654 015
9.	Forsikringsrelaterte driftskostnader		
9.1	Forvaltningskostnader	-2 155 221	-2 085 563
9.2	Forsikringsrelaterte administrasjonskostnader	-13 980 418	-12 169 302
	Sum forsikringsrelaterte driftskostnader	-16 135 639	-14 254 864
11.	RESULTAT AV TEKNISK REGNSKAP	2 990 409	2 798 210
	IKKE-TEKNISK REGNSKAP		
12.	Netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen		
12.2	Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler	4 221 426	4 562 705
12.4	Verdiendringer på investeringer	14 518 826	-54 577 500
12.5	Realisert gevinst og tap på investeringer	7 707 533	22 477 447
	Sum netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen	26 447 786	-27 537 347
13.	Andre inntekter	276 148	157 034
14.	Forvaltningskostnader mv. tilknyttet selskapsporteføljen		
14.1	Forvaltningskostnader	-150 520	-142 367
14.2	Andre kostnader	-20 000	-297 084
	Sum forvaltningskostnader mv. tilknyttet selskapsporteføljen	-170 520	-439 451
15.	RESULTAT AV IKKE-TEKNISK REGNSKAP	26 553 414	-27 819 764
16.	Resultat før skattekostnader	29 543 823	-25 021 554
17.	Skattekostnader	-1 485 921	-1 352 623
18.	Resultat før andre inntekter og kostnader	28 057 902	-26 374 177
19.	Andre inntekter og kostnader		
19.1	Andre inntekter og kostnader - ikke omklassifisert til resultat		
19.1.2	Estimatendringer knyttet til ytelsesbaserte pensjonsordninger	1 734 279	-1 847 137
20.	TOTALRESULTAT	29 792 181	-28 221 314

Balanse

Note	EIENDELER I SELSKAPSPORTEFØLJEN	2023	2022
2.	Investeringer		
2.3	Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost		
2.3.1	Rentebærende verdipapirer	16 140 011	15 972 330
2.4	Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi		
2.4.1	Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)	178 356 932	169 558 315
2.4.2	Rentebærende verdipapirer	213 964 181	174 857 535
	Sum investeringer	408 461 124	360 388 180
3.	Fordringer		
3.2	Andre fordringer	1 789 018	742 748
4.	Andre eiendeler		
4.2	Kasse, bank	5 475 721	7 029 247
5.	Forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter	641 166	539 988
	SUM EIENDELER I SELSKAPSPORTEFØLJEN	416 367 028	368 700 163
	EIENDELER I KOLLEKTIVPORTEFØLJEN		
6.	Investeringer i kollektivporteføljen		
6.3	Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost		
6.3.1	Rentebærende verdipapirer	233 188 711	234 781 760
6.4	Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi		
6.4.1	Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)	2 576 876 970	2 492 385 189
6.4.2	Rentebærende verdipapirer	3 091 325 717	2 570 279 901
6.4.3	Utlån og fordringer	114 223 448	122 180 164
	SUM INVESTERINGER I KOLLEKTIVPORTEFØLJEN	6 015 614 846	5 419 627 013
	SUM EIENDELER	6 431 981 874	5 788 327 176
	EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSE		
10.	Innskutt egenkapital	249 247 366	227 247 366
11.	Opptjent egenkapital		
11.1	Risikoutjevningfond	44 290 538	41 389 158
11.2	Annen opptjent egenkapital	156 817 363	129 926 563
	Sum opptjent egenkapital	201 107 901	171 315 721
13.	Forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser		
13.1	Premiereserve mv.	4 399 998 679	3 898 954 026
13.4	Bufferfond	1 214 843 574	951 982 788
13.5	Premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner mv.	356 482 055	527 301 041
	Sum forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	5 971 324 308	5 378 237 855
15.	Avsetninger for forpliktelser		
15.1	Pensjonsforpliktelser o.l.	1 405 448	3 139 727
15.2	Forpliktelser ved skatt		
15.2.1	Forpliktelser ved periodeskatt	1 736 029	1 591 973
15.2.2	Forpliktelser ved utsatt skatt	1 064 686	1 308 276
15.3	Andre avsetninger for forpliktelser	0	327 260
	Sum avsetninger for forpliktelser	4 206 163	6 367 236
16.	Forpliktelser		
16.3	Andre forpliktelser	5 388 110	4 517 895
17.	Pålopte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter	708 026	641 103
	SUM EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSE	6 431 981 874	5 788 327 176

Sandnes,
21.mars 2024

Arne Oftedal
styreleder

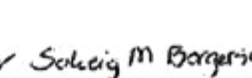

Wenche Pedersen
styrets nestleder

Cathrine Hauff
styremedlem

Leiv R. Mjøsnes
styremedlem

Ole J Olsnes
styremedlem

Lise R Hillier
styremedlem

Solveig M Borgersen
styremedlem

Terje Frafjord
styremedlem

Noter

Noter til regnskapet 2023

(alle beløp i hele 1000)

Innholdsfortegnelse

Note 1.1 - Vesentlige regnskapsprinsipper	32
Note 1.2 - Forsikringsmessige avsetninger og skatt	32
Note 1.3 - Medlemmer	33
Note 1.4 - Risikostyring	34
Note 1.5 - Fordeling kollektiv- og selskapsportefølje	36
Note 2 - Forfalte premier	37
Note 2.1 - Andre forsikringsrelaterte inntekter	37
Note 3 - Renteinntekter og utbytte mv. på finansielle eiendeler	37
Note 4 - Realisert gevinst og tap på investeringer	38
Note 5 - Utbetalt pensjon	38
Note 6 - Forvaltningskostnader	38
Note 7 - Forsikringsrelaterte administrasjonskostnader	38
Note 8 - Andre kostnader	39
Note 9 - Ytelser til daglig leder og styremedlemmer	39
Note 10 - Skatt	40
Note 11 - Obligasjoner, holdt til forfall	41
Note 12 - Aksjer og andeler (aksje- og eiendomsfond)	41
Note 13 - Rentebærende verdipapirer	42
Note 14 - Verdiendringer på investeringer	43
Note 15 - Kategorisering av finansielle instrumenter målt til virkelig verdi	43
Note 16 - Utlån og fordringer - Virkelig verdi	43
Note 17 - Egenkapital	44
Note 18 - Forsikringsmessige forpliktelser	45
Note 19 - Andre forpliktelser/påløpte kostnader	46
Note 20 - Resultatanalyse teknisk regnskap	46
Note 21 - Totalresultat overført til egenkapital	47
Note 22 - Kapitalavkastning	47
Note 23 - Pensjonsforpliktelser egne ansatte	47
Oppstilling av endringer i egenkapital	48
Kontantstrømanalyse	48

Note 1.1 - Vesentlige regnskapsprinsipper

Felles forvaltning

Pensjonskassen har felles forvaltning av midlene i kollektiv- og selskapsporteføljen. Fordelingen skjer prosentvis etter forholdet mellom egenkapital og forsikringstekniske avsetninger. Se note 1.5.

Finansielle eiendeler

Finansielle eiendeler innenfor virkeområdet til IAS 39 klassifiseres i følgende kategorier:

- **Finansielle eiendeler til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet**

Finansielle eiendeler som i første rekke holdes med formål å selge, som inngår i en portefølje av identifiserte instrumenter som er styrt sammen og hvor det beviselig er spor av kortsiktig gevinstrealisering.

- **Utlån og fordringer**

Finansielle eiendeler med faste eller bestembare kontantstrømmer, som ikke er notert i et aktivt marked.

- **Andre finansielle eiendeler**

Finansielle eiendeler som ikke faller inn i noen av kategoriene ovenfor.

Note 1.2 - Forsikringsmessige avsetninger og skatt

Premiereserve, herunder administrasjonsreserve og annen IBNR-avsetning. Balanse 13.1, resultat 6.1.1.

Premiereserven er aktuarberegnet, og utgjør forsikringsteknisk kontantverdi av pensjonsrettigheter opptjent på beregningstidspunktet.

Administrasjonsreserven skal dekke fremtidige administrasjonskostnader for fratradte medlemmer med rettigheter hvis pensjonskassen blir satt under avvikling. Den kan ikke reduseres på annen måte enn ved å dekke årets administrasjonskostnader knyttet til løpende pensjonsutbetalinger.

IBNR-avsetning står for "Incurred but not reported". Årets premie må dekke mulige erstatninger som rapporteres og utbetales

først flere år fram i tid. Det kan i noen tilfeller være snakk om senskader som blir kjent først mange år etter skaden oppstod.

Bufferfond. Balanse 13.4, resultat 6.4.

Inngår i ansvarlig kapital som påvirker solvenskapitaldekningen. Årets avkastningsresultat i kollektivporteføljen, bestående av både urealiserte og realiserte gevinster, kan avsettes her, samt at negativt avkastningsresultat kan dekkes av fondet. Det kan også settes av beløp her i løpet av året.

Premiefond. Balanse 13.5, resultat 6.5.

Premiefondet er akkumulert ved overskudd tidligere år, og kan brukes til å dekke framtidige premier. En eventuell

avgjørelse om bruk av premiefondet gjøres i samarbeid med virksomheten.

Risikoutjevningfond. Balanse 11.1, ingen resultatpost, da avsetning tas av resultat teknisk regnskap.

Risikoutjevningfondet skal absorbere svingninger i resultatet av forsikringsvirksomheten over tid. Resultatet innenfor nærmere

bestemte grenser kan følgelig salderes mot fondet. Det kan også benyttes til delvis finansiering av økte avsetninger pga at pensjonskassens beregningsgrunnlag tilpasses pensjonistenes økte og økende levealder.

Skatt

Pensjonskasser skattlegges iht samme regelverk som gjensidige livsforsikringsselskaper. Skattekostnad i resultatet består av betalbar inntektskatt og endring i utsatt skatt. Utsatt skatt/skattefordel beregnes på forskjeller mellom regnskapsmessig og skattemessig verdi på eiendeler og gjeld. Utsatt skattefordel bokføres når det er trolig at pensjonskassen vil ha tilstrekkelige skattemessige overskudd i senere perioder til å benytte skattefordelen. Pensjonskassen bokfører tidligere ikke bokført utsatt skattefordel i den grad at det har blitt sannsynlig at den utsatte skattefordelen kan benyttes. Tilsvarende vil pensjonskassen redusere utsatt skattefordel når det ikke lenger anses som sannsynlig at den utsatte skattefordelen kan benyttes. Utsatt skatt og utsatt skattefordel oppføres til nominell verdi i balansen. Sats for formuesskatt er 0,3 % av likningsmessig nettoformue.

Note 1.3 - Medlemmer

Pensjonsforpliktelser

Med kommunal tjenestepensjonsordning menes den pensjon en arbeidstaker har rett til i samsvar med tariffavtale SGS 2020 – Pensjonsordninger. I denne forskriften fastsettes pensjonene i hovedsak som etter lov om Statens pensjonskasse. I tillegg gjelder Lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser. Dette innebærer at de pensjoner som er fastsatt i tariffbestemmelsene skal samordnes med annen tjenestepensjon og pensjon fra folketrygden.

Pensjonsytelsene omfatter alderspensjon, uførepensjon, ektefellepensjon og barnpensjon. Fra fylte 65 år inngår også AFP som en del av rettighetene. Alderspensjon etter opptjeningsmodell før 2020 (bruttomodell) samordnes med folketrygden ved å beregne et fradrag for folketrygdens utbetalinger. Summen av disse skal ved full opptjening utgjøre 66 % av sluttlønn, før levealderjustering. Fra og med 2020 startet ny opptjeningsmodell (påslagsmodell) for medlemmer født i 1963 eller senere.

Alderspensjon etter påslagsmodell tjenes opp med en grunnsats på 5,7 % av pensjonsgrunnlaget mellom 0 og 12 G, og en tilleggssats på 18,1 % mellom 7,1 og 12 G. For årskull fra og med 1963 vil det bli innført en ny modell for offentlig AFP. I motsetning til AFP for årskull til og med 1962, der AFP stanser fra fylte 67 år, skal ny AFP være en livsvarig utbetaling som skal være en del av alderspensjonen. Ny offentlig AFP skal tjenes opp med

4,21 % av all pensjonsgivende inntekt opp til 7,1 G fra fylte 13 år til og med 61 år. Regjeringen har fremmet frem et lovforslag, og det er ventet at Stortinget vil behandle det i løpet av våren 2024. I tillegg til lovbestemmelsene skal det utarbeides utfyllende regler i forskrifter. Regelverket skal tre i kraft fra 01.01.25. Et viktig formål med omleggingen av AFP i offentlig sektor er at AFP-ordningene i offentlig sektor og privat sektor skal fungere sammen.

Arbeids- og velferdsdirektoratet har vedtatt en ny etterlatterreform med virkning fra 01.01.24. Alderspensjon med gjenlevederettigheter fra folketrygden er lagt om til en omstillingsstønad for personer født etter 1943. Det er ikke endelig avklart hvordan tjenestepensjonsordningene skal samordnes med gjenlevedefordelen i NAV. Departementet har utarbeidet en midlertidig forskrift som omhandler samordningsgaranti ved innføring av etterlatterreformen.

Offentlige tjenestepensjoner reguleres årlig med lønnsveksten. Medlemspremien er tariffestet til 2 % av pensjonsgrunnlaget.

Ansatte i følgende enheter har pensjonsordning i pensjonskassen:

Sandnes kommune (m/folkevalgte)
Rogaland Kontrollutvalgssekretariat IS
Sandnes Havn KF
Sandnes kommunale pensjonskasse
Rogaland brann og redning IKS (kun fratradte)

	2023	2022	2021	2020	2019
Aktive/fratradte medlemmer					
Aktive	6 076	5 816	5 800	5 673	5 218
Fratradte med rettighet	4 868	4 316	3 782	2 642	2 397
Fratradte uten rettighet	9 169	8 993	8 661	8 777	8 241
Sum aktive/fratradte medlemmer	20 113	19 125	18 243	17 092	15 856
Pensjonister					
Alder	1 945	1 792	1 646	1 503	1 345
AFP	187	170	177	185	144
Uføre	948	888	827	747	670
Ektefelle	221	218	203	194	174
Barn	23	25	25	23	23
Sum pensjonister	3 324	3 093	2 878	2 652	2 356

Note 1.4 - Risikostyring

Det er vedtatt retningslinjer for kapitalforvaltningen og en investeringsstrategi som gir regler for forvaltning og akseptabelt risikonivå. Med risiko menes sannsynligheten for verdissingninger i pensjonskassens eiendeler. For å sikre best mulig avkastning i forhold til valgte risikonivå, er porteføljen bygget opp med denne investeringsrammen:

Aktivklasse	Vedtatt vektning	Faktisk vektning	Avvik
Aksjefond - Nordiske aksjer	5,0 %	4,9 %	-0,1 %
Aksjefond - Utenlandske aksjer	27,5 %	26,7 %	-0,8 %
Aksjefond - Private equity-fond	0,5 %	0,0 %	-0,5 %
Obligasjonsfond - Nordiske obligasjoner	21,0 %	23,2 %	2,2 %
Obligasjoner - Holdt til forfall	5,0 %	3,9 %	-1,1 %
Obligasjonsfond - Utenlandske obligasjoner	23,0 %	24,2 %	1,2 %
Eiendomsfond	15,0 %	11,1 %	-3,9 %
Pengemarkedsfond/bankinnskudd	3,0 %	5,4 %	2,4 %
Fordringer	0,0 %	0,6 %	0,6 %
Sum	100,0 %	100,0 %	

Vi har avtale med Grieg Investor AS om uavhengig overvåking og rapportering av kapitalforvaltningen iht kapitalforvaltningsforskriften. Kvartalsvis produseres en risikoreport iht Finanstilsynets krav, som framlegges for styret. Avvik pr 31.12. er vedtatt som akseptable.

Følgende typer av risiko finnes:

- Kredittisiko

Defineres som usikkerheten hvorvidt en utsteder av et verdipapir ikke er i stand til å oppfylle sine forpliktelser.

Styret har iht Kapitalforvaltningsforskriften satt grenser for høyeste enkeltengasjement mot en utsteder. Ved investeringer vurderes også forvalternes kredittvurderingssystem, slik at investeringenes risiko holdes innenfor fastsatte rammer.

SKPs andeler i obligasjonsfond gjennomlyses av Grieg Investor. Følgende tall er hentet fra Finanstilsynets skjema for beregning av solvenskapitaldekning

Rating	2023		2022	
	Verdi	Durasjon	Verdi	Durasjon
AAA	225 873	1,89	51 685	5,41
AA	166 715	2,75	156 591	3,96
A	788 430	3,12	583 427	3,69
BBB	806 687	3,06	837 065	3,88
BB	32 873	0,60	23 265	6,58
B	971	0,03	4 122	6,46
Ikke ratet	677 833	3,11	616 948	2,69
Obligasjoner med fortrinnsrett AAA	132 100	3,94	233 497	3,67
Obligasjoner med fortrinnsrett AA	39 934	3,51	22 168	3,80

- Likviditetsrisiko

Defineres som risikoen for at det ikke er tilstrekkelige likvider til å dekke løpende driftskostnader uten at det oppstår vesentlige ekstra omkostninger i form av prisfall på eiendeler som må realiseres eller i form av ugunstige finansieringsvilkår.

Iht SKPs likviditetsstrategi skal vi ha likviditet (bankbeholdning + pengemarkedsfond) til å dekke 12 måneders utbetalinger. Det har ikke vært brudd på dette i 2023.

Innestående på driftskonto (se note 16) er 80 mill, som er nok til minst å dekke de neste tre måneders pensjonsutbetalinger iht strategien. En solid bankbeholdning og en likvid portefølje dekker krav om likviditetsreserve.

- Markedsrisiko og forenklet solvenskapitaldekning

Defineres som risikoen for tap pga endringer i markedsverdier på investeringene.

Regneark for beregning av forenklet solvenskapitaldekning viser følgende tall, der markedsrisiko utgjør den høyeste risikoen:

	2023	2022
A.1 Kapitalkrav for markedsrisiko	1 184 093	1 018 776
A.2 Kapitalkrav for livsforsikringsrisiko	266 086	241 385
A.4 Kapitalkrav for motpartsrisiko	12 635	12 741
A.5 Reduksjon A.1-A.4 pga korrelasjon	-182 293	-165 057
A.7 Kapitalkrav for operasjonell risiko	25 338	22 818
A.8 Justering for den tapsabsorberende evnen til utsatt skatt	-195 879	-169 599
A.9 Samlet solvenskapitalkrav	1 109 980	961 064
N.4 Egenkapital inkludert risikoutjevningfond	450 355	398 608
N.9 Justerte avsetninger ved overgang til markedsverdi	171 685	155 425
N.25 Bufferfond	1 214 844	951 983
N.27 Mindreverdi holdt til forfall-obligasjoner	-14 166	-13 247
N.28 Korreksjon beste estimat død/uførhet	20 580	19 403
A.10 Ansvarlig kapital	1 843 299	1 512 172
A.11 Overskudd av ansvarlig kapital	733 319	551 108
A.12 Solvenskapitaldekning	166 %	157 %

Solvensmargin

	2023	2022
Solvensmarginkapital		
Kjernekapital - Balansepost 10	249 247	227 247
Ansvarlig kapital opptjent (i balansepost 11.2 - se note 17)	139 125	126 753
50 % av risikoutjevningfond	22 145	20 695
50 % av bufferfond	607 422	475 991
Sum solvensmarginkapital	1 017 940	850 686
Aktuareberegnet minstekrav til solvensmargin	217 968	199 831
Solvensmarginkapital i % av minstekrav til solvensmargin	467,0 %	425,7 %

Note 1.5 - Fordeling kollektiv- og selskapsportefølje

Grunnlag for resultatføring av finansinntekter og forvaltningskostnader

Fordelingsnøkkelen beregnes på bakgrunn av regnskapstall pr 1.1. Den endres i løpet av året ved innbetaling av egenkapital.

	31.12.2023	31.12.2022
Sum egenkapital og forsikringsforpliktelser pr 1.1. (balanse 10, 11 og 13)	5 803 249	6 055 128
Kollektivporteføljen består av:		
11.1 Risikoutjevningfond pr 1.1.	41 389	38 508
13. Sum forsikringsforpliktelser pr 1.1.	5 378 238	5 625 504
Sum kollektivportefølje	5 419 627	5 664 011
Selskapsporteføljen består av:		
10. Ansvarlig kapital, pr 1.1.	249 247	227 247
11.2 Ansvarlig kapital, opptjent pr 1.1.	129 927	161 029
15.1 Pensjonsforpliktelser o.l.	3 140	1 293
15.2.2 Forpliktelser ved utsatt skatt	1 308	1 548
Sum selskapsportefølje	383 622	391 117
Andel kollektivportefølje av sum egenkapital og forsikringsforpliktelser pr 31.12.	93,39 %	93,54 %
Andel selskapsportefølje pr 31.12.	6,61 %	6,46 %

Grunnlag for balanseføring andre poster

Forsikringsvirksomhetslovens § 3-11.2: "Eiendeler som motsvarer forsikringskapital knyttet til foretakets kontrakter med kontraktsfaste forpliktelser skal inngå i kollektivporteføljen". 5. ledd: "Eiendeler som ikke inngår i kollektivporteføljen eller investeringsvalgporteføljen, skal inngå i selskapsporteføljen". Regnestykket blir da:

	2023	2022
Eiendeler pr 31.12.:	6 431 982	5 788 327
Fors.forpliktelser + risikoutj.fond pr 31.12 (andel kollektivportefølje)	6 015 615	5 419 627
Netto fors.forpliktelser i % av eiendeler som skal fordeles (andel kollektivportef.)	93,53 %	93,63 %
Andel selskapsportefølje	6,47 %	6,37 %

Note 2 - Forfalte premier

Pensjonskassens styre fastsetter årlig premiesats i pensjonsordningen etter anbefaling fra ansvarshavende aktuar.

	2023	2022
Premie, arbeidsgivers del (7,67 % / 7,62 %)	171 744	158 442
Arbeidsgivers tilskudd til ikke forsikringsbare ytelser (1,96 % / 1,88 %)	43 965	39 000
2 % medlemspremie	44 783	41 586
AFP for 65-66 åringer*	26 278	21 634
Reguleringspremie**	297 972	155 000
Rentegarantipremie	1 100	1 100
Sum forfalt premie - Resultatpost 1.1	585 842	416 762
Bruk av premiefond	-204 792	-100 138
Forfalt premie korrigert for bruk av premiefond	381 050	316 624
Reassuranse/katastrofeforsikring - Resultatpost 1.2	-91	-91
* AFP for 62-64-åringer	21 843	18 003
AFP 62-64 utbetales på vegne av Sandnes kommune, men er ikke en del av tjenstepensjonsordningen. Beløpet refunderes av virksomhetene, og regnskapsføres på samme konto som utbetalingen, slik at resultatet ikke påvirkes.		
** Inkluderer fratrådte medlemmer med rettighet fra Rogaland brann og redning IKS		

Note 2.1 - Andre forsikringsrelaterte inntekter

	2023	2022
Bistand Sandnes kommune - Resultatpost 4	33	0

Note 3 - Renteinntekter og utbytte mv. på finansielle eiendeler

Renteinntekter og utbytte	2023	2022
Renter bankinnskudd	4 227	2 431
Renter tilgodeskatt (skattefrie)	0	8
Renter obligasjonsfond, obligasjoner og ansvarlige lån	24 631	32 213
Utbytte og rabatt forvaltningshonorar aksjefond	6 845	7 853
Utbytte og rabatt forvaltningshonorar obligasjonsfond	3 856	3 965
Utbytte og rabatt forvaltningshonorar eiendomsfond	28 980	26 990
Sum renteinntekter og utbytte	68 539	73 460
Andel kollektivporteføljen - Resultatpost 2.2	64 041	68 741
Andel selskapsporteføljen - Resultatpost 12.2	4 221	4 563
Andel selskapsporteføljen - Renter bankinnskudd - Resultatpost 13	276	157

Note 4 - Realisert gevinst og tap på investeringer

	2023			2022		
	Gevinst	Tap	Netto	Gevinst	Tap	Netto
Aksjefond	132 043	0	132 043	359 846	0	359 846
Obligasjonsfond	891	12 438	-11 546	33 578	43 664	-10 086
Eiendomsfond	0	0	0	0	0	0
Valutagevinst/tap	0	0	0	0	148	-148
Sum	132 934	12 438	120 497	393 423	43 812	349 612
Andel kollektivporteføljen - Resultatpost 2.5			112 789			327 134
Andel selskapsporteføljen - Resultatpost 12.5			7 708			22 477

Note 5 - Utbetalt pensjon

Renteinntekter og utbytte	2023	2022
Direkte utbetalte pensjoner		
Alderspensjon	104 904	92 854
AFP for 65-66-åring*	30 022	24 620
Uførepensjon	29 461	27 392
Ektefellepensjon	7 169	6 696
Barnepensjon	981	817
Sum direkte utbetalte pensjoner	172 537	152 380
Utbetalt refusjon til andre pensjonskasser iht overføringsavtalen	15 293	13 390
Mottatt refusjon fra andre pensjonskasser iht overføringsavtalen	-31 783	-27 097
Netto utbetalte pensjoner - Resultatpost 5.1	156 047	138 673

*Utbetalt AFP 62-64 år kr 21 842 621,-/18 003 298,- påvirker ikke resultatet. Se også note 2.

Note 6 - Forvaltningskostnader

	2023	2022
Investeringsrådgivning, porteføljeverktøy, forvaltningshonorar	2 306	2 228
Sum forvaltningskostnader	2 306	2 228
Andel kollektivporteføljen - Resultatpost 9.1	2 155	2 086
Andel selskapsporteføljen - Resultatpost 14.1	151	142

Note 7 - Forsikringsrelaterte administrasjonskostnader

	2023	2022
Nærstående part: Sandnes kommune: Lisens økonomisystem og IKT-tjenester	169	162
Lønn, styrehonorar, arbeidsgiveravgift, finansskatt mv. Ansatte i 23:22: 7 stk.	8 150	7 101
Revisjonskostnader - ekstern revisjon	247	163
Revisjonskostnader - annen bistand fra revisor	8	4
Andre administrasjonskostnader	5 406	4 739
Sum adm.kostnader - Resultatpost 9.2 (100 % til kollektivporteføljen)	13 980	12 169

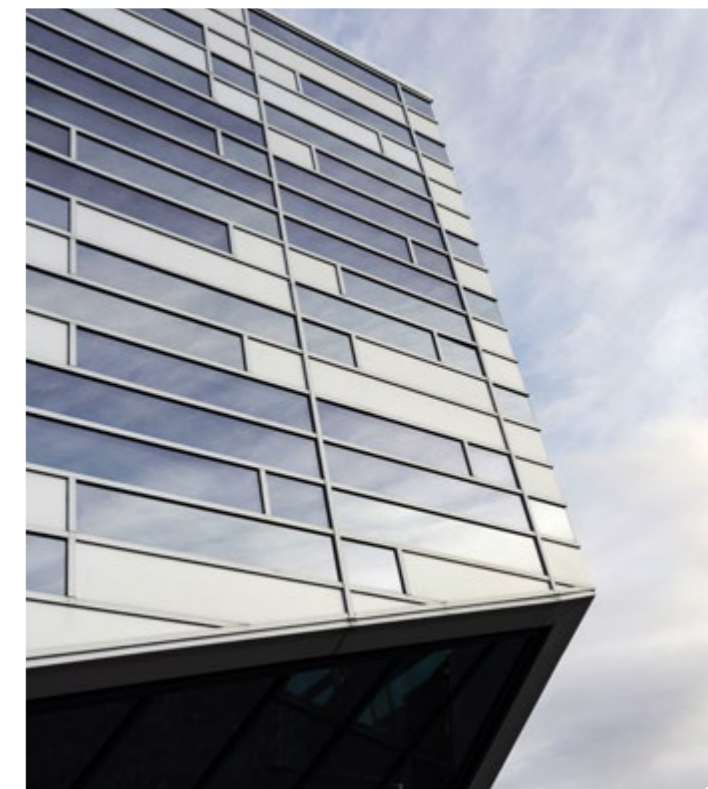
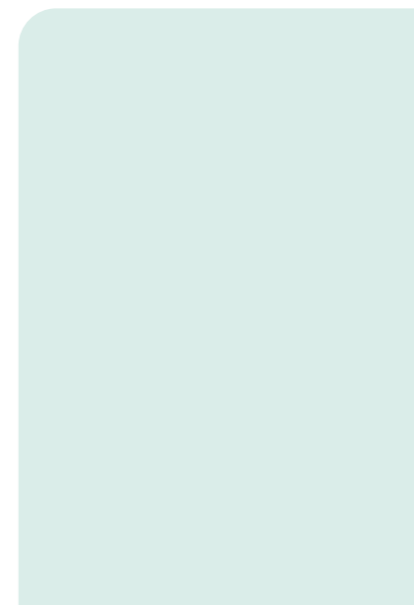
Note 8 - Andre kostnader

Renteinntekter og utbytte	2023	2022
Gaver - Ikke fradragsberettiget	20	0
Formuesskatt - Se også note 10 (flytta til resultatpost 9.2 fra 2023)		297
Sum andre kostnader	20	297
Andel selskapsporteføljen - Resultatpost 14.2	20	297

Note 9 - Ytelser til daglig leder og styremedlemmer

Renteinntekter og utbytte	2023
Ytelser til daglig leder Terje Frafjord	
Lønn	1 336
Telefon/bredbånd/avis	13
Kjøre- og reisegodtgjørelse	8
Sum	1 357
Ytelser til styremedlemmer	
Styreleder Arne Oftedal (herunder kr 6,1' i tapt arbeidsfortjeneste)	135
Nestleder Wenche Pedersen	87
Styremedlem Heidi Bjerga	75
Styremedlem Elisabeth Stene	75
Styremedlem Ole Jacob Olsnes	73
Styremedlem Kjell Ove Karlsson	75
Sum ytelser til styremedlemmer	520

Det er ikke gitt lån, forskuddsbetalinger eller sikkerhetsstillelser til daglig leder og styremedlemmer. Alle styremedlemmer får dekket abonnement på DN eller Finansavisen på hhv kr 9 924,- og kr 7 990,-. Abonnementet er inkludert i ytelsene.

Note 10 - Skatt

	2023	2022
Beregning av utsatt skatt		
Gevinst- og tapskonto pr 1.1.	7 080	8 850
Inntektsført 20 % i år	-1 416	-1 770
Gevinst- og tapskonto pr 31.12.	5 664	7 080
Pensjonsforpliktelse o.l. (balansepost 15.1)	-1 405	-3 140
Akkumulert fremførbart skattemessig underskudd	0	0
Grunnlag for beregning av utsatt skatt	4 259	3 941
Utsatt skatt, 25 % - Balansepost 15.2.2	1 065	1 308
Utsatt skatt pr 1.1. (negativt fortegn)	-1 308	-1 548
Bokført endring i utsatt skatt i år	-244	-239
Beregning av inntektsskatt		
1: Skattepliktig resultat av teknisk regnskap	2 990	2 798
Resultat ikke-teknisk regnskap (post 15)	26 553	-27 820
Post 12.2: Renteinntekt tilbakebetalt skatt - ikke skattepliktig	0	-8
Post 12.4: Verdiendringer; tilbakeført pga ikke skattepliktig inntekt	-14 519	54 577
Post 12.2/12.5: Tilbakef. innt. aksje-/eiend.fond. Kun 3 % av utb. er sk.pl.	-10 836	-25 439
Post 14.2: Tilbakeført ikke fradragsberettigede kostnader	20	297
3 % av utbytte aksjefond og eiendomsfond	43	44
Skattemessig overskudd eiendomsfond	1 535	1 396
2: Skattepliktig resultat av ikke-teknisk regnskap	2 796	3 049
3: Inntektsført 20 % av gevinst- og tapskonto (midlertidige forskjeller)	1 416	1 770
4: Underskudd til framføring (-)	0	-1 275
Grunnlag for beregning av inntektsskatt (1+2+3+4)	7 203	6 342
Beregnet inntektsskatt (25 %)	1 801	1 585
Sum beregnet skatt i år (endring utsatt skatt + inntektsskatt)	1 557	1 346
For mye (-)/for lite (+) avsatt periodeskatt tidligere år	-7	0
Skattekostnad - Resultatpost 17**	1 551	1 346
Beregning av formuesskatt		
Eiendeler iht balansen	6 431 982	5 788 327
Korrigerede verdier eiendomsfond iht ligningsoppgaver	-171 491	-226 100
Gjeld (ikke inkludert skyldig inntekts-, formues- og utsatt skatt)	-6 021 711	-5 424 786
Verdsettingsrabatt - netto	-19 709	-15 047
Grunnlag for beregning av formuesskatt	219 071	122 394
Beregnet formuesskatt (0,3 % i 2023, 0,25 % i 2022)	657	306
Bokført formuesskatt - Balansepost 15.3	0	327
For mye (-)/for lite (+) avsatt formuesskatt tidligere år	-21	-30
Formuesskatt i resultatregnskapet - inngår i resultatpost 9.2	-21	297
Beregning av inntektsskatt fordelt på inntektstype		
Administrasjonsresultat	-1 011	-1 183
Rentegarantipremie	1 100	1 100
Avsatt til risikoutjevningfond	2 901	2 881
Renter bankinnskudd, obligasjonsfond, obligasjoner, ansvarlige lån	1 880	2 219
Aksjefond: Utbytte, rabatt forv.honorar, salgsgevinst. Kun skattepliktig med 3 %.	14	15
Obligasjoner: Utbytte, rabatt forvaltningshonorar, salgsgevinst, div. andre finansinntekter	-511	-468
Skattemessig overskudd eiendomsfond	1 564	1 425
Forvaltningskostnader, fradragsberettigede	-151	-142
Inntektsført 20 % av gevinst- og tapskonto (midlertidige forskjeller)	1 416	1 770
Frigjorte midler i fbm levealdersjustering og oppreservering til ny dødelighetstariff	0	0
Fremført underskudd tidligere år	0	-1 275
Grunnlag for beregning av inntektsskatt	7 203	6 342
Beregnet inntektsskatt (25 %)	1 801	1 585

* Risikoutjevningfondet vil være skattepliktig ved opphør av virksomheten. Da det ikke foreligger slike planer, anses nåverdien av utsatt skatt av risikoutjevningfondet å være uvesentlig, og det er således ikke avsatt for utsatt skatt på dette.

** Tallet kan variere fra bokført skattekostnad da regnskapet avsluttes før notene produseres, og deltakeroppgaver fra eiendomsfond kan ha dukket opp i mellomtiden. Tall for 2022 er iht ligningsdata

Note 11 - Obligasjoner, holdt til forfall

	Bokført verdi	Herav pål. renter	Avkastning i år	Avkastning i år i %
Obligasjoner - Norske*	249 329	749	10 738	4,23 %
Andel kollektivporteføljen - Balansepost 6.3.1	233 189			
Andel selskapsporteføljen - Balansepost 2.3.1	-16 140			

* 9 stk obligasjoner. Forvaltes av Storebrand Asset Management. Forfall i perioden november 2024 - mars 2027

Note 12 - Aksjer og andeler (aksje- og eiendomsfond)

	Bokført verdi	Herav pål. renter	Avkastning i år	Avkastning i år i %
Aksjefond - Nordiske aksjer				
Alfred Berg Gambak C (NOK)	103 859	43 190	10 063	13,71 %
DNB Grønt Skifte Norden B	0	0	1 595	1,66 %
Elgar Kapital AS	29 181	1 899	2 287	8,83 %
KLP AksjeNorge Indeks S	98 552	9 538	8 774	9,77 %
Nordea Norge Pluss	84 793	6 793	7 423	13,18 %
Sum aksjefond - Nordiske aksjer	316 385	61 420	30 142	8,83 %
Aksjefond - Internasjonale aksjer				
AKO Global Long-Only UCITS Fund - C1**	34 806	14 030	6 574	23,29 %
AKO Global Long-Only UCITS Fund - CF1**	97 383	37 383	18 590	23,59 %
Baillie Gifford WW Glob. Alpha Choice Cl. B NOK Acc Hdg**	210 297	76 898	34 776	16,00 %
BNP Paribas Funds Climate Impact I Capitalisation*	176 776	58 025	25 519	16,80 %
Generation IM Global Equity Fund - A70*	51 684	7 945	12 479	31,83 %
Genesis EM Inv. Company Global Sub-Fund C Cap.	89 015	-9 199	10 927	13,85 %
KLP AksjeGlobal Indeks Valutasikret S**	309 395	44 953	71 642	22,63 %
Nordea 1 - Global Climate and Environment Fund BI NOK*	161 657	61 657	21 063	14,94 %
Nordea Stabile Aksjer Global**	295 088	30 896	29 368	11,03 %
T. Rowe Price Global Value Equity Fund Ih NOK**	111 892	11 892	12 145	15,34 %
T. Rowe Price Global Value Equity Fund I	181 673	31 673	26 689	17,16 %
Sum aksjefond - Internasjonale aksjer	1 719 665	366 152	269 774	17,37 %
Sum aksjefond	2 036 050	427 572	299 915	15,83 %
PE-fond				
Pareto Solar Fund IS	2 018	-23	-23	-4,39 %
Sum PE-fond	2 018	-23	-23	-4,39 %
Eiendomsfond				
DEAS Eiendomsfond Norge I	228 581	5 793	-18 798	-7,27 %
DNB Scandinavian PropFund	114 055	6 834	-10 916	-8,57 %
Pareto Eiendomsfelleskap	99 602	-10 235	-5 287	-4,82 %
Storebrand Eiendomsfond Norge KS	119 789	-2 156	-7 016	-5,33 %
Union Core Real Estate Fund	155 140	-14 860	-15 819	-9,72 %
Sum eiendomsfond	717 166	-14 625	-57 835	-7,32 %
Sum aksje- PE- og eiendomsfond	2 755 234	412 924	242 056	
Andel kollektivporteføljen - Balansepost 6.4.1	2 576 877			
Andel selskapsporteføljen - Balansepost 2.4.1	178 357			

Aksjerisiko inkludert alternative investeringer sikres ved at man foretar diversifiserte investeringer både mht regioneksponering og sektoreksponering. Aksjeporteføljen består av aksjefond og alternative investeringsfond, som samlet sett gir en god global diversifisering. Fondene består i hovedsak av børsnoterte aksjer.

* Fond med positiv filtrering

** Valutasikret fond

Note 13 - Rentebærende verdipapirer

	Bokført verdi	Herav pål. renter	Avkastning i år	Avkastning i år i %
Obligasjonsfond - Nordiske obligasjoner				
Alfred Berg Nordic Investment Grade Mid Duration I (NOK)	297 792	15 126	20 591	7,15 %
Alfred Berg Obligasjon C (NOK)	223 857	-56	12 029	6,43 %
Danske Invest Norsk Obligasjon Inst A	299 307	13 660	10 378	22,22 %
DNB Kredittobligasjon B	0	0	0	0,00 %
DNB Kredittobligasjon C	0	0	1 232	0,40 %
DNB Obligasjon B	0	0	0	0,00 %
DNB Obligasjon C	223 696	2 817	10 422	7,12 %
DNB Obligasjon Norden B	297 584	26 024	20 704	8,24 %
Nordea Obligasjon III	148 982	8 854	8 210	6,21 %
Sum obligasjonsfond - Nordiske obligasjoner	1 491 218	66 425	83 565	6,16 %
Obligasjonsfond - Internasjonale obligasjoner				
AXA World - Global Responsible Agg. I Cap. NOK (Hdg)* & **	290 256	-23 199	10 420	3,89 %
Nordea 1 - European Covered Bond Fund HBI NOK**	195 880	-4 120	9 863	5,30 %
Payden Global Short Bond Fund NOK**	257 954	-1 539	7 227	3,04 %
RobecoSAM Global Green Bonds IH NOK* & **	118 020	-1 980	7 032	9,44 %
RobecoSAM Global SDG Credits IH NOK* & **	237 148	17 148	12 898	7,48 %
Storebrand Global Obligasjon 1-3 B	0	0	0	0,00 %
Storebrand Global Obligasjon 1-3 C**	321 252	5 140	12 048	3,89 %
Select Investment Series III SICAV - TRP Global Agg. In (NOK)**	133 075	-16 925	3 217	2,47 %
Sum obligasjonsfond - Internasjonale obligasjoner	1 553 585	-25 476	62 706	4,55 %
Sum obligasjonsfond	3 044 803	40 949	146 272	5,26 %
Pengemarkedsfond				
Holberg Likviditet A	260 487	1 048	10 698	5,07 %
Sum pengemarkedsfond	260 487	1 048	10 698	5,07 %
Sum obligasjons- og pengemarkedsfond	3 305 290	41 998	156 970	
Andel kollektivporteføljen - Balansepost 6.4.2	3 091 326			
Andel selskapsporteføljen - Balansepost 2.4.2	213 964			
Til sammenligning: Avkastning bankinnskudd, fra note 3 (beholdning i note 16)			4 227	4,60 %

* Fond med positiv filtrering

** Valutasikret fond

Note 14 - Verdiendringer på investeringer

	2023	2022
Aksjefond - Nordiske aksjer	20 385	-105 793
Aksjefond - Utenlandske aksjer	140 642	-561 679
PE-fond	-23	0
Eiendomsfond	-86 816	-39 613
Obligasjonsfond - Nordiske obligasjoner	89 538	-9 498
Obligasjonsfond - Utenlandske obligasjoner	60 616	-142 290
Pengemarkedsfond	613	347
Sum	224 955	-858 525
Andel kollektivporteføljen - Resultatpost 2.4	210 437	-803 948
Andel selskapsporteføljen - Resultatpost 12.4	14 519	-54 577

Note 15 - Kategorisering av finansielle instrumenter målt til virkelig verdi

	Nivå 1 Børsnoterte priser	Nivå 2 Observerbar input	Nivå 3 Ikke observerbar input
Aksjefond og alternative investeringsfond	2 036 050		
Obligasjoner		3 554 619	
Eiendomsfond og PE-fond		719 184	

Nivå 1: Noterte priser i aktive markeder for identiske eiendeler eller forpliktelser.

Nivå 2: Andre data enn noterte priser som inngår i nivå 1, som er direkte eller indirekte avledet av priser.

Nivå 3: Verdier som ikke eller i liten grad bygger på observerbare markedsdata.

Aksjefond som består av børsnoterte aksjer plasseres i nivå 1. I samarbeid med obligasjonsforvalter er statsobligasjoner plassert i nivå 1, mens andre obligasjoner og obligasjonsfond er i nivå 2. Eiendomsfond verdsettes på bakgrunn av lett tilgjengelige markedsdata, som hører inn under nivå 2.

Note 16 - Utlån og fordringer - Virkelig verdi

	2023	2022
Fakturert ikke forfalt premie	27 504	11 641
Fordringer - andre	132	20
Bankkonto drift	79 995	106 451
Bankkonto skattetrekk	4 594	3 903
Fordringer - Opptjente ikke mottatte utbytter og rabatter	9 905	8 477
Sum utlån og fordringer	122 129	130 492
Andel kollektivporteføljen - Balansepost 6.4.3	114 223	122 180
Andel selskapsporteføljen - Fordringer - Balansepost 3.2	1 789	743
Andel selskapsporteføljen - Bankkontoer - Balansepost 4.2	5 476	7 029
Andel selskapsporteføljen - Opptjente ikke mottatte inntekter - Balansepost 5	641	540

Note 17 - Egenkapital

	2023	2022
Innskutt egenkapital		
Inngående balanse	227 247	206 247
Årets egenkapitalinnskudd	22 000	21 000
Sum innskutt egenkapital - Balansepost 10	249 247	227 247
Risikoutjevningfond		
Inngående balanse	41 389	38 508
Tilført fra renteresultat	2 901	-2 773
Tilført fra risikoresultat	0	5 654
Sum risikoutjevningfond - Balansepost 11.1	44 291	41 389
Ansvarlig kapital - Opptjent		
Inngående balanse	126 753	103 278
Rentegarantipremie (fra teknisk regnskap)	1 100	1 100
Administrasjonsresultat (fra teknisk regnskap)	-1 011	-1 183
Resultat ikke-teknisk (unntatt R 12.4 verdiendringer, som er med i posten under)	12 035	26 758
Skattekostnader	-1 486	-1 353
Endring aktuært tap OCI - Resultatpost 19.1.2	1 734	-1 847
Sum ansvarlig kapital - Opptjent	139 125	126 753
Urealisert gevinst finansielle eiendeler i selskapsporteføljen		
Inngående balanse	3 173	57 751
Selskapsandelen av årets endring urealisert gevinst/tap - Resultatpost 12.4	14 519	-54 577
Sum urealisert gevinst finansielle eiendeler i selskapsporteføljen	17 692	3 173
Sum annen opptjent egenkapital - Balansepost 11.2	156 817	129 927

Note 18 - Forsikringsmessige forpliktelser

	2023	2022
Ordinær premiereserve		
Inngående balanse	3 741 703	3 414 991
Avsetning - Ordinært - Resultatpost 6.1.1	486 451	326 712
Sum ordinær premiereserve	4 228 154	3 741 703
Administrasjonsreserve		
Inngående balanse	112 251	102 450
Avsetning - Ordinært - Resultatpost 6.1.1	14 594	9 801
Sum administrasjonsreserve	126 845	112 251
IBNR-avsetning		
Inngående balanse	45 000	45 000
Avsetning - Ordinært - Resultatpost 6.1.1	0	0
Sum IBNR-avsetning	45 000	45 000
Sum premiereserve mv. - Balansepost 13.1	4 399 999	3 898 954
Bufferfond		
Inngående balanse	951 983	1 452 488
Fra avkastningsresultat - Resultatpost 6.4	262 861	-500 506
Sum bufferfond - Balansepost 13.4	1 214 844	951 983
Premiefond		
Inngående balanse	527 301	610 575
Garantert rente - Resultatpost 6.4 (2 % i år)	8 157	11 210
Bruk av premiefond (For 2021 er beløpet kr -101'.)	-204 792	-100 138
Renteresultat, meravkastning, i resultatpost 8.1	20 434	0
Renteresultat, disponert, i resultatpost 8.1	0	0
Fra risikoresultat, i resultatpost 8.2	-170 819	-83 273
Sum premiefond - Balansepost 13.5	356 482	527 301
Premiefond i % av årlig premie iht resultatpost 1.1	60,8 %	126,5 %

Note 19 - Andre forpliktelser/påløpte kostnader

	2023	2022
Andre forpliktelser		
Skattetrekk	4 594	3 903
Arbeidsgiveravgift og finansskatt	219	180
Kortsiktig gjeld, herav leverandørgjeld mm.	575	434
Sum andre forpliktelser - Balansepost 16.3	5 388	4 518
Påløpte kostnader		
Feriepenger	594	538
Arbeidsgiveravgift og finansskatt på feriepenger	114	103
Sum påløpte kostnader - Balansepost 17	708	641

Note 20 - Resultatanalyse teknisk regnskap

	2023	2022
Avkastningsresultat		
Finansinntekter - Resultatpost 2	387 267	-408 073
- Garantert rente premiereserve	92 914	83 995
- Garantert rente premiefond - Resultatpost 6.5	8 157	11 210
- Avkastning premiefond utover garantert rente, i resultatpost 8.1	20 434	0
- Avkastning risikoutjevningfond	2 901	-2 773
= Avkastningsresultat	262 861	-500 506
Disponering:		
Premiefond, i resultatpost 8.1	262 861	-500 506
Premiefond, i resultatpost 8.1	0	0
Administrasjonsresultat		
Samlet premie til administrasjon	27 041	20 525
- Herav til administrasjonsreserve	11 916	7 454
- Årets faktiske omkostninger - Resultatpost 9	16 136	14 255
Administrasjonsresultat. Disponeres til annen opptjent egenkapital	-1 011	-1 183
Risikoresultat		
Premieinntekter - Resultatpost 1	585 751	416 671
+ Andre forsikringsrelaterte inntekter - Resultatpost 4	33	0
- Utbetalte pensjoner - Resultatpost 5	156 047	138 673
- Endring premiereserve - Resultatpost 6.1.1	501 045	336 513
- Forsikringsrelaterte driftskostnader - Resultatpost 9	16 136	14 255
+ Garantert rente premiereserve, jf. "Avkastningsresultat"	92 914	83 995
- Rentegarantipremie til egenkapital	1 100	1 100
- Administrasjonsresultat til egenkapital	-1 011	-1 183
Risikoresultat	5 382	11 308
Disponering:		
Risikoutjevningfond	0	5 654
Premiefond - Resultatpost 8.2	5 382	5 654

Note 21 - Totalresultat overført til egenkapital

	2023	2022
Resultat av teknisk regnskap: Administrasjonsresultat	-1 011	-1 183
Resultat av teknisk regnskap: Rentegarantipremie	1 100	1 100
Resultat av teknisk regnskap: Avsatt til risikoutjevningfond	2 901	2 881
Resultat av ikke-teknisk regnskap - Resultatpost 15	26 553	-27 820
Skattekostnader - Resultatpost 17	-1 486	-1 353
Estimatendringer i fbm ytelsesbaserte pensjonsordninger - Resultatpost 19.1.2	1 734	-1 847
Totalresultat - Resultatpost 20	29 792	-28 221

Note 22 - Kapitalavkastning

	2023	2022	2021	2020	2019
Verdijustert avkastning kollektiv (Dietz)	7,05 %	-7,20 %	7,99 %	7,53 %	11,34 %
Verdijustert avkastning underporteføljer:					
Aksjefond - Nordiske aksjer	8,83 %	-8,30 %	23,12 %	13,01 %	19,29 %
Aksjefond - Utenlandske aksjer	17,37 %	-15,19 %	20,68 %	14,86 %	28,42 %
Eiendomsfond	-7,32 %	-1,58 %	11,20 %	8,47 %	6,56 %
Obligasjonsfond - Nordiske obl.	6,16 %	-2,39 %	-0,32 %	3,73 %	4,15 %
Obligasjonsfond - Internasjonale obl.	4,55 %	-7,63 %	-1,21 %	3,65 %	5,03 %
Obligasjoner - Holdt til forfall	4,23 %	4,12 %	3,60 %	-	-
Pengemarkedsfond	5,07 %	1,83 %	0,65 %	1,36 %	2,10 %
Bankinnskudd	4,60 %	2,54 %	1,08 %	1,24 %	1,99 %

Note 23 - Pensjonsforpliktelser egne ansatte

	2023	2022
Brutto påløpt pensjonsforpliktelse	17 792	16 611
- Pensjonsmidler	16 387	13 471
= Netto forpliktelse - Balansepost 15.1	1 405	3 140
Endring årets balanseførte forpliktelse - Resultatpost 19.1.2	-1 734	1 847

Medlemsstatus	01.01.2024	01.01.2023
Antall aktive/fratrådte/pensjonister	7/4/2	7/3/2
Gjennomsnittlig pensjonsgrunnlag, aktive (tall i hele kr)	771 476	730 640
Gjennomsnittsalder, aktive	50,45	50,69
Gjennomsnittlig tjenestetid, aktive	11,43	11,33
Forventet gjenstående tjenestetid, aktive	9,69	9,67

Forutsetninger 1.1.2024

Diskonteringsrente:	3,1 %
Lønnsvekst:	3,5 %
G-regulering:	3,25 %
Pensjonsregulering:	2,8 %
Forventet avkastning:	3,1 %

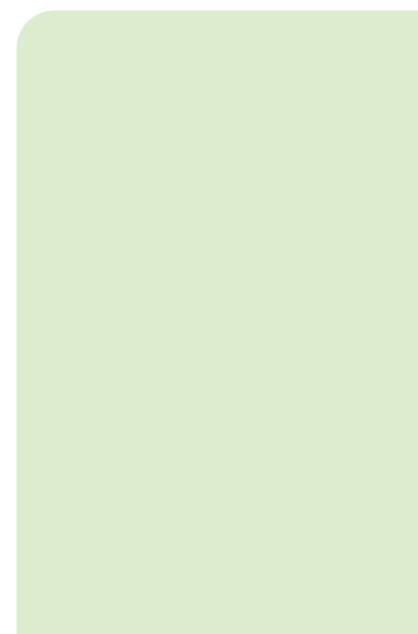
Oppstilling av endringer i egenkapital

	Innskutt egenkapital	Risiko-utjevningfond	Annen opptjent egenkapital	Ureal. gev. fin. eiend. selskapsp.	Sum egenkapital
Egenkapital 1.1.2023	227 247	41 389	126 753	3 173	398 563
Innskutt i 2023	22 000				22 000
Årets resultatavsetninger iht note 21	0	2 901	12 372	14 519	29 792
Egenkapital 31.12.2023	249 247	44 291	139 125	17 692	450 355

Kontantstrømanalyse

	2023	2022
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter		
Innbetalt premie og AFP	387 063	344 407
Utbetalte pensjoner inkl AFP	-193 778	-170 299
Utbetalte refusjoner iht overføringsavtalen	-15 331	-13 390
Innbetalte refusjoner iht overføringsavtalen	31 890	27 075
Utbetalinger til leverandører av varer og tjenester	-7 828	-7 023
Utbetalinger til ansatte, arbeidsgiveravgift mv.	-8 065	-7 209
Utbetaling av skatter	-1 891	-197
Netto kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter	192 059	173 364
Kontantstrømmer fra finansielle eiendeler		
Kjøp andeler i aksjefond	-198 325	-884 459
Salg andeler i aksjefond	326 266	718 602
Kjøp andeler i eiendomsfond	-15 000	-59 890
Salg andeler i eiendomsfond	0	0
Kjøp andeler i obligasjons- og pengemarkedsfond	-905 463	-1 412 462
Salg andeler i obligasjons- og pengemarkedsfond	499 382	1 513 892
Kjøp obligasjoner	0	-115 000
Avdrag obligasjoner	-1 421	0
Utbytte	37 825	28 906
Renter bankinnskudd	3 991	2 431
Renter obligasjoner	12 921	7 750
Netto kontantstrøm fra finansielle eiendeler	-239 825	-200 229
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter		
Innbetalt egenkapital	22 000	21 000
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	22 000	21 000
Sum kontantstrøm (= netto endring bank)	-25 766	-5 865
Beholdning bankkontoer pr 1.1.	110 354	116 219
Beholdning bankkontoer pr 31.12. (se også note 16)	84 588	110 354
Differanse - Endring bank	-25 766	-5 865

Kontantstrømpoppstillingen utarbeides etter den direkte metoden. Bankkontoer som omfattes av oppstillingen er driftskonto, forvaltningskonto og skattetrekkskonto.

BDO AS
Luramyrveien 40
Postboks 1107
4391 Sandnes

Uavhengig revisors beretning

Til styret i Sandnes Kommunale Pensjonskasse

Konklusjon

Vi har revidert årsregnskapet til Sandnes Kommunale Pensjonskasse.

Årsregnskapet består av:	Etter vår mening:
<ul style="list-style-type: none"> Balanse per 31. desember 2023, Resultatregnskap 2023 Kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per 31. desember 2023 Noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper. 	<ul style="list-style-type: none"> Oppfyller årsregnskapet gjeldende lovkrav, og Gir årsregnskapet et rettviseende bilde av pensjonskassens finansielle stilling per 31. desember 2023 og av dens resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret i samsvar med forskrift om årsregnskap for pensjonsforetak.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet nedenfor under Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet. Vi er uavhengige av pensjonskassen i samsvar med kravene i relevante lover og forskrifter i Norge og International Code of Ethics for Professional Accountants (inkludert internasjonale uavhengighetsstandarder) utstedt av International Ethics Standards Board for Accountants (IESBA-reglene), og vi har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Innhentet revisjonsbevis er etter vår vurdering tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Annen informasjon

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for annen informasjon. Annen informasjon består av årsberetningen og annen informasjon i årsrapporten, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen. Vår konklusjon om årsregnskapet ovenfor dekker ikke annen informasjon.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese annen informasjon. Formålet er å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom annen informasjon og årsregnskapet og den kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen av årsregnskapet, eller hvorvidt informasjon i annen informasjon ellers fremstår som vesentlig feil. Vi har plikt til å rapportere dersom annen informasjon fremstår som vesentlig feil. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Konklusjon om årsberetningen

Basert på kunnskapen vi har opparbeidet oss i revisjonen, mener vi at årsberetningen

- er konsistent med årsregnskapet og
- inneholder de opplysninger som skal gis i henhold til gjeldende lovkrav.

Styret og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med forskrift om årsregnskap for pensjonsforetak. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til pensjonskassen sin evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avvirket.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon er å anse som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke de økonomiske beslutningene som brukerne foretar på grunnlag av årsregnskapet.

For videre beskrivelse av revisors oppgaver og plikter vises det til:

<https://revisorforeningen.no/revisjonsberetninger>

BDO AS

Stig Fjell Dahl
statsautorisert revisor
(elektronisk signert)

T: 51 33 54 91

E: pensjonskassen@sandnes.kommune.no

Rådhusgata 3

4306 Sandnes

www.s-k-p.no

